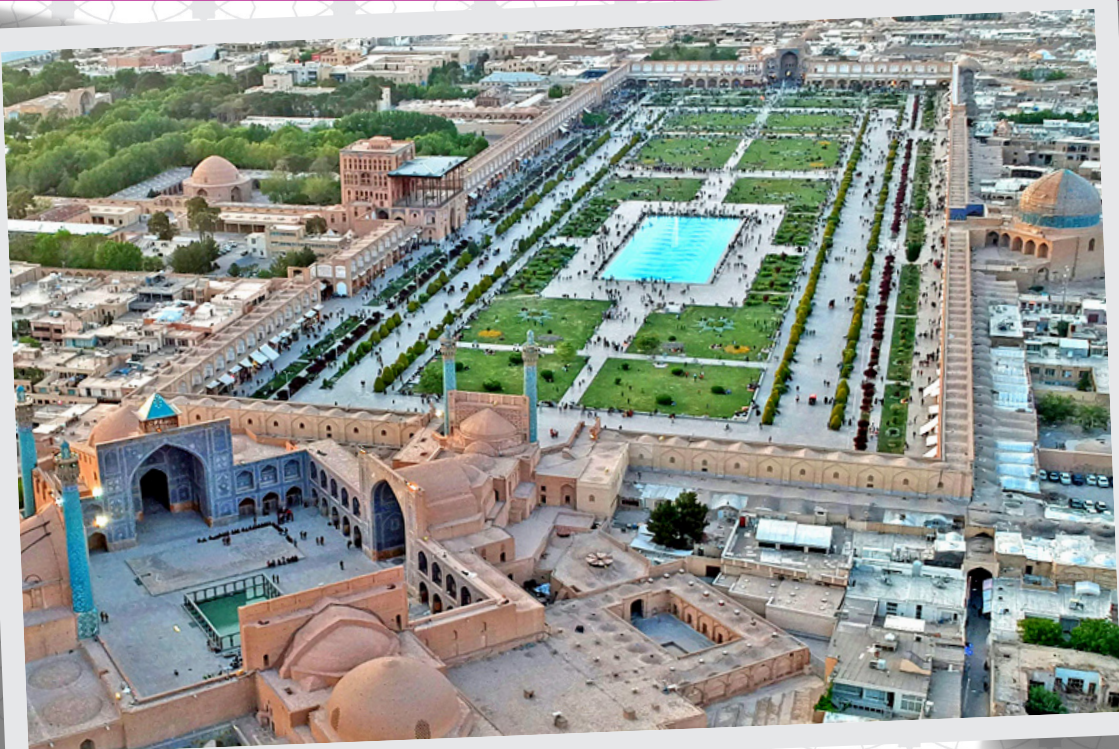

اظهار نظر کارشناسی درباره: «طرح اصلاح مواد (۱) تا (۴) قانون راجع به حفظ آثار ملی»

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

خدای بزرگبخشایش همیشه بخوانید

بِسْمِ

تاریخ انتشار:
۱۴۰۱/۱۱/۲۶

شماره مسلسل: ۱۸۷۹۵
کد موضوعی: ۲۷۰

مرکز پژوهش‌های
مجلس شورای اسلامی

عنوان گزارش:

اظهارنظر کارشناسی درباره:

«طرح اصلاح مواد (۱) تا (۴) قانون راجع به حفظ آثار ملی»

نام دفتر:

مطالعات فرهنگ و آموزش

تهیه و تدوین کنندگان:

سعید شفیعا، یحیی مزروعی ابیانه

ناظران علمی:

موسی بیات، سیاوش صابری کاخکی

اظهارنظرکنندگان:

حکمت‌الله ملاصالحی، مصطفی پورعلی، امید غنمی، مصطفی ده‌پهلوان، نوروز رجبی، رامین مالک،
محمد شکوری، اسماعیل اسمعیلی جلودار، بیژن عباسی، جلیل گلشن، فروغ حیدری، فرخ کاظمی،

محمدحسن طالبیان

صفحه‌آرا:

سیده فاطمه ابوطالبی

ویراستار ادبی:

طاهره سیدمحمد

واژه‌های کلیدی:

۱. میراث فرهنگی

۲. قانون راجع به حفظ آثار ملی

۳. ثبت آثار ملی

۴. طرح اصلاح قانون راجع به حفظ آثار ملی

فهرست مطالب

چکیده	۶
خلاصه مدیریتی	۷
مقدمه	۹
ایرادات وارده به قانون راجع به حفظ آثار ملی	۹
تغییرات پیشنهادی طرح در مورد قانون راجع به حفظ آثار ملی	۱۱
نقاط مثبت طرح	۱۱
نقاط ضعف طرح	۱۳
تغییرات اعمال شده در طرح	۱۵
جمع بندی و پیشنهادها	۲۱
منابع و مآخذ	۲۵

فهرست جداول

جدول ۱. ایرادات وارده به قانون راجع به حفظ آثار ملی	۹
جدول ۲. تغییرات اعمال شده توسط طرح	۱۱
جدول ۳. طرح و اصلاحات مدنظر برای بهبود آن در نگاهی تطبیقی	۱۵

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«طرح اصلاح مواد (۱) تا (۴) قانون راجع به حفظ آثار ملی»

[چکیده]

در کنار نقاط مثبت، این طرح نیز دارای کاستی‌ها و ایراداتی همچون انتخاب نادرست عنوان، نامشخص بودن مواد نسخ شده به واسطه اصلاحات اعمال شده، لزوم حذف بخشی از متن و واگذاری آن به آیین‌نامه است.

بررسی کارشناسی نشان می‌دهد، علی‌رغم ایرادات ظاهری و محتوایی که در طرح وجود دارد، کلیات و جزئیات طرح مورد تأیید است، اما اعمال برخی اصلاحات کارشناسی در آن ضرورت دارد، لذا پیشنهادهایی برای برطرف‌سازی ایرادات و توسعه آن ارائه شده است. مهم‌ترین نکات افزوده شده به طرح شامل پیش‌بینی جبران خسارت برای مالکان به واسطه ثبت آثار در فهرست‌های ذی‌ربط، ایجاد سازوکاری در جهت به‌مشارکت‌گیری نهادهای مردمی در فرایند معرفی آثار به شورای ثبت آثار و پیشنهاد تدوین آیین‌نامه‌هایی برای رسیدگی تخصصی و شفاف به شکایات مربوط به خروج آثار از فهرست‌های ذی‌ربط توسط دیوان عدالت اداری است.

طرح اصلاح مواد (۱) تا (۴) قانون راجع به حفظ آثار ملی، مصوب ۱۳۰۹ با شماره ثبت ۸۳۰ که با امضای ۲۵ نماینده اعلام وصول شد، اقدامی تقنینی برای ترمیم قوانین مرتبط با حفاظت از میراث فرهنگی قلمداد می‌شود. این طرح به اصلاح قانونی پرداخته است که نزدیک به نود سال بدون تغییر مانده و به عقیده صاحب‌نظران از نظر فنی نیازمند به‌روزرسانی است. همچنین ایرادات شرعی وارده به این قانون (نظریه شماره ۶۰۷۶ شورای نگهبان مورخ ۱۳۶۱/۸/۳ مبنی بر مغایرت شرعی شمول قانون حفظ آثار ملی بر املاک خصوصی) که از طریق بازبینی فرایندها و بررسی سایر آرای شورای نگهبان قابل رفع بود، در این اصلاح مورد توجه قرار گرفته است. این طرح با شفاف‌سازی معیارها و مصادیق آثار ملی، ارائه تعاریف کلیدی موجود در قانون، شفاف‌سازی فرایند ثبت و نحوه رسیدگی به شکایات مردمی در مراحل مختلف داخل وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی و خارج آن، در پی حل بخش مهمی از مسائل قانون مذکور است.

[خلاصه مدیریتی]

شکایات مردمی، به‌روزرسانی جرم‌انگاری، **بخش مهمی از نقایص قانون مذکور را برطرف کرده است.** از ایرادات طرح می‌توان عنوان اشتباه طرح، عدم اشاره به نسخ‌های صریح قانون، اشاره بیش از اندازه به جزئیات و ورود به آیین‌نامه اشاره کرد. برای برطرف‌سازی این جزئی‌نگری باید بخش‌هایی به تدوین آیین‌نامه توسط دستگاه‌های مرتبط و تصویب توسط مراجع ذی‌صلاح واگذار شود. همچنین تأکید این اصلاح قانون بر آثار غیرمنقول است، در حالی که به واسطه نسخ صورت گرفته در ماده (۱) قانون راجع به حفظ آثار ملی، مصوب ۱۳۰۹، تعریف معیاری جامع و مناسب برای آثار ملی منقول نیز محسوس است. لذا در جمع‌بندی کلیات طرح اصلاح مواد (۱) تا (۴) قانون راجع به حفظ آثار ملی مورد تأیید قرار دارد که در جزئیات برخی اصلاحات پیشنهاد می‌شود.

قانون راجع به حفظ آثار ملی، مصوب ۱۳۰۹ قانون پایه در حوزه حفاظت از میراث فرهنگی است که تاکنون به‌روزرسانی نشده است. با تصویب این قانون عملاً بخش‌های مهمی از مفاهیم مرتبط با حفاظت میراث فرهنگی برای اولین بار در کشور به شکل قانون مدون شد. عدم به‌روزرسانی این قانون موجب شده تا بخش مهمی از آثار دارای ظرفیت ثبتی در معرض خطر تخریب قرار گرفته و همچنین از حمایت‌های قانونی لازم محروم گردند.

طرح اصلاح مواد (۱) تا (۴) قانون راجع به حفظ آثار ملی با شماره ثبت ۸۳۰ با امضای ۲۵ نماینده اعلام وصول شد. **این طرح را می‌توان اقدام حفاظتی با ماهیت تقنینی در جهت رفع معایب فنی و شرعی قانون حفظ آثار ملی در نظر گرفت.** طرح حاضر با تکمیل تعاریف قانونی، شفاف‌سازی معیارهای موجود شناسایی آثار ملی در کنار معرفی مصادیق عینی، بازبینی در فرایند ثبت و رسیدگی به

[مقدمه]

قانون راجع به حفظ آثار ملی یکی از قدیمی ترین قوانین حوزه حفاظت میراث فرهنگی در کشور است که در آبان ماه ۱۳۰۹ مصوب شده است. این قانون که در بیست ماده تدوین شده و همچنان بخش مهمی از مواد آن نسخ نشده، موجب تدوین فهرستی است که برای اولین بار دولت و مالکان را دارای تکالیف حفاظتی نموده است. ثبت آثار در فهرست‌های ذی ربط که عملی اداری،^۱ بیرونی، موردی، یکجانبه^۲ و غیر ترافعی^۳ است، اولین گام برای حفاظت از میراث فرهنگی می‌دانند که نیازمند حمایت‌های دولتی و اقدامات مردمی برای حفاظت مادی و معنوی تکمیلی است.^۴ لذا این قانون مرزبندی بین مالکیت خصوصی و عمومی را به واسطه معیارهایی تعریف و تشریح می‌کند.^۵ مالکی که دارای بنای تاریخی و فرهنگی است، به واسطه آنکه ارزش دارایی وی به جامعه نیز تعلق می‌گیرد، از انجام و اعمال برخی اقدامات مثل تخریب، منع می‌شود. در مقابل دولت نسبت به حفظ و حراست این اثر دارای مسئولیت شناخته می‌شود.

چهار ماده اول قانون راجع به حفظ آثار ملی شامل «تعریف آثار ملی (ماده ۱): کلیه آثار صنعتی و ابنیه و اماکنی که تا اختتام دوره سلسله زندیه در مملکت ایران احداث شده اعم از منقول و غیر منقول (...)، تهیه فهرست آثار ملی توسط دولت (ماده ۲): دولت مکلف است از کلیه آثار ملی ایران که فعلاً معلوم و مشخص است و حیثیت تاریخی یا علمی یا صنعتی خاصی دارد فهرستی ترتیب داده و (...)، فرایند و نحوه ثبت آثار (ماده ۳): ثبت مال در فهرست آثار ملی پس از تشخیص و اجازه کتبی وزارت معارف خواهد بود (...), و الزام مالکان و مطلعین نسبت به وجود اثر دارای ارزش ثبت ملی به اطلاع رسانی به دولت (ماده ۴): ... بایستی به نزدیک ترین اداره مربوطه از ادارات دولتی اطلاع بدهد تا (...).» است.

اصلاح صورت گرفته در قالب طرح اصلاح مواد (۱) تا (۴) قانون راجع به حفظ آثار ملی با شماره ثبت ۸۳۰ را می‌توان اقدامی کارشناسی مبتنی بر آسیب‌شناسی در حوزه حفاظت از میراث فرهنگی دانست که ایرادات کلی وارده به این قانون را هدف قرار داده است. ایرادات اصلی وارد به این قانون شامل اکتفا کردن به معیارهای ساده و اولیه برای شناسایی آثار ملی (معیار قرار دادن صرفاً بازه زمانی و تاریخی مشخص و بدون انعطاف برای تشخیص یک اثر ملی)، تفسیری و ذهنی شدن ارزیابی آثار (مصدق دقیقی برای تطبیق و درک آثار ملی معرفی نشده در حالی که مفهوم آثار ملی نیز بدون تعریف رها شده است)، نامشخص بودن فرایند ثبت اثر (بسیار کلی و مبتنی بر سازمان‌هایی که در حال حاضر وجود خارجی ندارند)، بی‌توجهی به برخی نکات شرعی (ایرادات شرعی وارده از شورای نگهبان از دهه ۶۰ تاکنون که به صورت مستند بدون برطرف‌سازی باقی مانده است) و ابهام در مورد نحوه رسیدگی به شکایات مالکان (چگونگی رسیدگی و جلب رضایت نامشخص است) می‌باشد که در گزارش مستقلی توسط مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی این موارد به صورت مبسوط مورد شناسایی و طبقه‌بندی قرار گرفت.^۶

۱. به معنای اعمال مأمور دولت در جایگاه اداری است که جنبه یکجانبه و دوجانبه دارد.
۲. اعمال حقوقی یکجانبه هنگامی است که اراده دولت به تنهایی برای ایجاد وضع حقوقی کافی باشد و اعمال حقوقی دوجانبه هنگامی است که اراده دولت به همراه فرد یا افراد دیگری برای ایجاد وضع حقوقی لازم باشد.
۳. یا امور حسبی اموری است که دادگاه‌ها مکلفند نسبت به آن امور اقدام نموده و تصمیمی اتخاذ نمایند بدون اینکه رسیدگی به آنها متوقف بر وقوع اختلاف و منازعه بین اشخاص و اقامه دعوی از طرف آنها باشد.
۴. برای کسب اطلاعات بیشتر به گزارش آسیب‌شناسی جایگاه دیوان عدالت اداری در خروج آثار تاریخی و فرهنگی از فهرست آثار ملی ثبت شده با شماره مسلسل ۱۷۸۲۷ از مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی مراجعه نمایید.
۵. هرچند برای بخش مهمی از حقوق خصوصی که در تقابل با حقوق عمومی ضایع شده است، جبران مناسبی ارائه نداده است.
۶. برای کسب اطلاعات بیشتر به گزارش تقنینی در مورد اصلاح مواد از قانون راجع به حفظ آثار ملی، مصوب ۱۳۰۹ (شاخص‌ها و فرایند ثبت آثار غیرمنقول) با شماره مسلسل ۱۸۲۲۴ از مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی مراجعه نمایید.

[ایرادات وارده به قانون راجع به حفظ آثار ملی]

منسوخ نشدن کلیت قانون راجع به حفظ آثار ملی را می‌توان در پاسخگویی آن به نیازهای اساسی حوزه ثبت یافت. چراکه فعلی که در این قانون به آن پرداخته شده، کلیت موضوع را به خوبی پوشش داده و اگر هم اصلاحی نیاز داشته باشد، معطوف به جزئیات است. هر چند همین ایرادات فنی و شرعی در پاره‌ای موارد موجب کم‌اثر شدن کارکردهای قانون شده است.^۱ نماد این فقدان و ضعف ایجاد شده در قانون را می‌توان در ۸۵ حکم دیوان عدالت اداری در مورد خروج از ثبت فهرست آثار ملی مشاهده کرد.^۲ از آنجا که ثبت اثر در فهرست آثار ملی اقدامی اداری است، در صورت وارد بودن ایراد به فرایند، امکان خروج از ثبت وجود دارد. اقدامی که کاملاً از مجرای قانونی و مبتنی بر اصل چهلم قانون اساسی رخ داده و راهکاری صحیح برای پاسخ به شکایات مردم نسبت به تصمیمات دستگاه‌های اجرایی است. طبق این سازوکار، افرادی که از تصمیمات دستگاه‌های دولتی ناراضی هستند با شکایت کردن به دیوان عدالت اداری، نسبت به تصمیم دولت درخواست تجدیدنظر می‌نمایند. جدول ۱ خلاصه‌ای از ایرادات فنی و شرعی است که به ۴ ماده اول قانون راجع به حفظ آثار ملی وارد شده است.

جدول ۱. ایرادات وارده به قانون راجع به حفظ آثار ملی

ماده	قانون راجع به حفظ آثار ملی	ایرادات فنی	ایرادات شرعی ^۳	توضیحات
۱	کلیه آثار صنعتی و ابنیه و اماکنی که تا اختتام دوره سلسله زندیه در مملکت ایران احداث شده اعم از منقول و غیرمنقول با رعایت ماده (۳) این قانون می‌توان جزء آثار ملی ایران محسوب داشت و تحت حفاظت و نظارت دولت می‌باشد.	محدود شدن به اختتام دوره سلسله زندیه	ندارد	قانون ثبت آثار ملی مصوب ۱۳۵۲ و تبصره (۲) قانون تجدید استخدام آقای آندره گذار تبعه فرانسه برای مدیریت باستان‌شناسی و موزه و کتابخانه، مصوب ۱۳۲۳ تکمیل‌کننده این قانون است. اما این قانون را کامل نکرده است.
۲	دولت مکلف است از کلیه آثار ملی ایران که فعلاً معلوم و مشخص است و حیثیت تاریخی یا علمی یا صنعتی خاصی دارد فهرستی ترتیب داده و بعدها هم هرچه از این آثار مکشوف شود ضمیمه فهرست مزبور بنماید. فهرست مزبور بعد از تنظیم طبع شده و به اطلاع عامه خواهد رسید.	محدودیت در حیثیت‌های ممکنه برای ثبت آثار ملی	تقابل بین مالکیت خصوصی و عمومی لزوم بررسی املاک مردم و تصرف در آنها اشکال دارد	موضوع شرعی مذکور به نظر به واسطه قوانین دیگری مثل بند «ج» ماده واحده قانون تشکیل سازمان میراث فرهنگی مصوب ۱۳۶۴ یا ماده (۱۵) قانون حمایت از مرمت و احیای بافت‌های تاریخی فرهنگی، مصوب ۱۳۹۸ توسط شورای نگهبان به صورت ضمنی برطرف شده است.
۳	ثبت مال در فهرست آثار ملی پس از تشخیص و اجازه کتبی وزارت معارف خواهد بود ولیکن ثبت مالی که مالک خصوصی داشته باشد باید قبلاً به مالک اخطار شود و قطعی نمی‌شود مگر پس از آنکه به مالک اخطار و به اعتراض او اگر داشته باشد رسیدگی شده باشد و وظایف مقرر در این قانون راجع به آثار ملی فقط پس از قطعی شدن ثبت برعهده مالک تعلق خواهد گرفت.	سازوکاری برای خروج از ثبت تدوین نشده است.	تأکید بر رسیدگی به جای جلب رضایت مالک خلاف شرع است.	دیوان عدالت اداری در مورد خروج از ثبت‌ها اقداماتی انجام داده است که از جهت فنی و تخصصی بایستی مورد توجه قرار گیرد. در مورد جلب رضایت مالک در مورد اثر ثبت ملی شده نیز سازوکار دیگری لازم است و اساساً رسیدگی به موضوع در فرایندی شفاف و عادلانه قابل رفع است.
۴	مالک مال غیرمنقولی که مطابق این قانون از آثار ملی می‌توان محسوب داشت و همچنین هرکس که بر وجود چنین مالی پی ببرد باید به نزدیک‌ترین اداره مربوطه از ادارات دولتی اطلاع بدهد تا در صورتی که مقامات صالحه مقرر در نظامنامه اجراییه این قانون تصدیق نمودند که از آثار ملی است در فهرست آثار ملی ثبت بشود.	نظامنامه‌ای که معیار ماده (۱۹) و کل قانون است، مورد تأیید نمی‌باشد. ^۴ عناوین و فرایند اجرایی ثبت شفاف نیست.	الزام به اطلاع دادن اموال غیرمنقول دیگران برای ثبت غیرشرعی است.	با توجه به قوانینی مثل ماده (۶) قانون مبارزه با پولشویی، مصوب ۱۳۸۶ یا تبصره (۱۱) ماده (۳۴) قانون اصلاح قانون مالیات‌های مستقیم، مصوب ۱۳۹۴ که به تأیید شورای نگهبان رسیده، این شورا از نظر خود در مورد «غیرشرعی بودن اطلاع‌رسانی از اموال دیگران بدون اطلاع و رضایت آنها به سایرین» عدول کرده است. عناوین دستگاه‌ها و فرایند بایستی شفاف شود.

۱. برای کسب اطلاعات بیشتر به گزارش آسیب‌شناسی جایگاه دیوان عدالت اداری در خروج آثار تاریخی و فرهنگی از فهرست آثار ملی ثبت شده با شماره مسلسل ۱۷۸۲۷ از مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی مراجعه نمایید.

۲. مبتنی بر صورتجلسه هم‌اندیشی دیوان عدالت اداری و وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی در مورخ ۱۳۹۹/۱۲/۲ به شماره ۲۵۰/۵۵۶۲۲/۲۰۰.

۳. ایرادات شرعی مذکور از نامه شماره ۹۲/ف/۶۸۰ مورخ ۱۳۹۲/۱۰/۱۷ مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان در جلسه ششمین نشست و سوم استخراج یافته است.

۴. مطابق توضیحات نامه شماره ۹۲/ف/۶۸۰ مورخ ۱۳۹۲/۱۰/۱۷ مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان درباره ماده (۱۹) قانون راجع به حفظ آثار ملی: در فرضی که تنظیم نظامنامه بعد از انقلاب اسلامی صورت بگیرد عمل مذکور مستلزم قانونگذاری بوده و خلاف اصل (۸۵) قانون اساسی می‌باشد.

راجع به حفظ آثار ملی، کافی نبودن موضوع «رسیدگی به شکایات مالکان» است. در صورتی که در مورد فرایند و نحوه رسیدگی به شکایات که در خلال این مواد مطرح شده ایجاد شفافیت صورت گیرد، مشکل شرعی مذکور نیز قابل برطرف سازی است.

خلاف شرع دانسته شدن قانون راجع به حفظ آثار ملی

شورای نگهبان طی نامه ۶۰۷۶ مورخ ۱۳۶۱/۸/۳ به شورای عالی قضایی شمول قانون راجع به حفظ آثار ملی به اموال شخصی را خلاف شرع دانسته است. همچنین فقهای شورای نگهبان در نامه شماره ۹۲/۶۸۰/ف/۹۲ مورخ ۱۳۹۲/۱۰/۱۷ به دبیر شورای نگهبان ایرادات تفصیلی این قانون را مورد بررسی قرار دادند. بنابر نظرات فقهای این شورا، ماده (۲) قانون مذکور به خاطر تکلیف دولت برای تهیه فهرست از دارایی مردم و تصرف در آن خلاف شرع است. همچنین فهرست نویسی از اموال مردم به دلیل کاهش قیمت دارایی‌های آنها نیز خلاف شرع است. در ماده سوم تأکید بر رسیدگی به شکایات مردم کافی دانسته نشده و موضوع جلب رضایت از مالکان بر آن اولویت داده شده است. در ماده چهارم نیز اطلاع دادن دیگران به دولت بدون توجه به رضایت مالک در مورد وجود اموال غیرمنقول مالک شخصی که قابلیت ثبت در فهرست ملی را دارند، غیر شرعی دانسته شده است.

شایان ذکر است رویه برخوردی شورای نگهبان نسبت به موضوعات تقابل بین مالکیت خصوصی و عمومی و همچنین فهرست نگاری دارایی‌های مردم در دوره‌های مختلف دستخوش تغییر شده است. به طوری که می‌توان به تأیید اساسنامه سازمان میراث فرهنگی در سال ۱۳۶۷ و قانون حمایت از مرمت و احیای بافت‌های تاریخی - فرهنگی، مصوب ۱۳۹۸ توسط شورای نگهبان اشاره کرد که موضوع فهرست نگاری از اموال مردم را مورد تأیید قرار داده است. یا در قانون مبارزه با پولشویی، مصوب ۱۳۸۶ و اصلاح قانون مالیات‌های مستقیم، مصوب ۱۳۹۴ که به تأیید این شورا رسیده است اشاره کرد که در مورد اطلاع رسانی در مورد اموال و دارایی‌های دیگران به دولت بدون توجه به رضایت آنها پرداخته و این سندی است دال بر رفع ایراد وارده به ماده سوم قانون راجع به حفظ آثار ملی. بنابر این با استناد به مواد و قوانین مذکور می‌توان مدعی شد که شورای نگهبان و فقهای این شورا از ایرادات سال‌های ۱۳۶۲ و ۱۳۹۲ عدول نموده و اساساً بایستی قضات دیوان عدالت اداری و سایرین آنها را بلا اثر در نظر گیرند.

ابهامات در قیود شناسایی آثار ملی

استفاده از قیده‌ها، امکان دسته‌بندی و طبقه‌بندی بهتر مفاهیم را فراهم می‌سازند. استفاده از قید زمان یکی از ساده‌ترین روش‌ها برای دسته‌بندی آثار و بناهای تاریخی - فرهنگی است که در ماده (۱) قانون راجع به حفظ آثار ملی به آن تأکید شده است. در این ماده کلیه آثار صنعتی و ابنیه و اماکنی که تا اختتام دوره سلسله زندیه در مملکت ایران احداث شده دارای ظرفیت برای ثبت در فهرست آثار ملی شناخته شده است. ناکافی بودن این قید موجب شد دو قانون دیگر با عناوین قانون ثبت آثار ملی^۱ مصوب ۱۳۵۲ و تبصره «۲» قانون تجدید استخدام آقای آندره گذار تبعه فرانسه برای مدیریت باستان شناسی و موزه و کتابخانه،^۲ مصوب ۱۳۲۳ نیز تصویب شوند. در قانون ثبت آثار ملی، واجد اهمیت بودن به دلیل دارا بودن شأن ملی و تاریخی و در قانون تجدید استخدام آقای آندره گذار تبعه فرانسوی نیز دارا بودن جنبه عمومی و ساخته شده در دوره قاجاریه تا آغاز مشروطیت نیز مورد توجه قرار گرفت. اما آنچه مجدد مبهم باقی ماند، تفسیری بودن این قوانین به واسطه واژه‌های «دارا بودن شأن ملی» و «دارا بودن جنبه عمومی» است. بنابر این معیارهای انتخاب آثار ملی در قانون راجع به حفظ آثار ملی و سایر قوانین تکمیل کننده آن، ناکافی و نیازمند بررسی است.

عدم پیش‌بینی ذخیره برای آینده ثبت آثار ملی

همان‌طور که در ماده (۲) قانون راجع به حفظ آثار ملی، مصوب ۱۳۰۹ آمده است، آثار ملی در فرایند اکتشافی و گام به گام معلوم و مشخص می‌شود. بنابر این برخی اموال به مرور زمان و به واسطه اتفاقات و بروز شواهد از سایرین متمایز شده و قابلیت تعریف در قالب آثار ملی را پیدا می‌کنند.^۳ لذا بخش مهمی از اموال موجود در کشور که ممکن است در حال حاضر واجد ارزش ثبت به عنوان آثار ملی شناخته نشوند و به واسطه این عدم توجه، سطحی از حفاظت را نیز دارا نشده‌اند، در معرض خطر تخریب قرار دارند. این فقدان در قانون را می‌توان به معنای بی‌توجهی به ذخیره برای آینده آثار ملی کشور در نظر گرفت. بنابر این باید فهرستی تهیه و تدوین شود که به عنوان ذخیره، امکان شناسایی اموال دارای ظرفیت، برای ثبت در فهرست آثار ملی را فراهم سازد (در این پیش‌نویس به عنوان فهرست آثار واجد ارزش معرفی شده است).

عدم تعریف شفافیت فرایند ثبت

یکی از ایرادات وارده در نامه شماره ۹۲/۶۸۰/ف/۹۲ تاریخ ۱۳۹۲/۱۰/۱۷ مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان به دبیر شورای نگهبان به قانون

۱. ماده واحد - به وزارت فرهنگ اجازه داده می‌شود علاوه بر آثار مشمول قانون حفظ آثار ملی مصوب آبان ماه ۱۳۰۹ آثار غیرمنقولی را که از نظر تاریخی یا شئون ملی واجد اهمیت باشد، صرفنظر از تاریخ ایجاد یا پیدایش آن با تصویب شورای عالی فرهنگ و هنر در عداد آثار ملی مذکور در قانون مزبور به ثبت برساند. آثار مذکور در این ماده مشمول کلیه قوانین و مقررات مربوط به آثار ملی خواهد بود.

۲. تبصره «۲» - آثار صنعتی و ابنیه و اماکنی که در دوره قاجاریه تا آغاز مشروطیت ساخته شده و جنبه عمومی دارد جزو آثار ملی و مشمول ماده اول قانون مصوب ۱۳۰۹/۸/۱۲ محسوب است.

۳. به‌طور مثال محل سکونت فرد برجسته علمی که به واسطه اختراعی در آینده موجب تحول در زندگی مردم ایران یا جهان خواهد شد، اما به دلیل آنکه این اتفاق هنوز حادث نشده است، محل زندگی آن نسبت به سایر بناهای اطراف، دارای ارزش خاصی شناخته نمی‌شود.

[تغییرات پیشنهادی طرح در مورد قانون راجع به حفظ آثار ملی]

با توجه به بررسی انجام شده و عنوان طرح، مشخص است که چهار ماده اول قانون راجع به حفظ آثار ملی، مصوب ۱۳۰۹ دستخوش تغییر شده است، که جدول ذیل به تفکیک نکات طرح، ایرادات برطرف شده از قانون و ایرادات وارده به طرح را نشان می‌دهد.

جدول ۲. تغییرات اعمال شده توسط طرح

عنوان	ایرادات برطرف شده توسط طرح	ایرادات وارده به طرح	توضیحات
ماده (۱) طرح اصلاح قانون	تعاریف مورد استفاده در این طرح آمده است.	بخشی از اجزای این ماده بیشتر از تعریف است.	بخشی از تعاریف که قابلیت واگذاری به آیین‌نامه داشت، در بخش مجزایی آورده شد. تعاریفی مثل آثار ثبت جهانی، شورای ثبت آثار ملی و موارد مشابه اصلاح شد.
ماده (۲) طرح اصلاح قانون	برای شناسایی اثر ملی در کنار معیارها، مصداق‌ها قرار گرفته است. معیارهای سابق در تبصره (۱) جمع شده است.	در تبصره (۳) مجلس شورای اسلامی را مکلف برای به‌روزرسانی تبصره (۱) و (۲) کرده است که نمی‌توان برای مجلس به این شکل تکلیف تعریف کرد.	در تبصره (۱) و (۲) به تفکیک معیارها و مصادیقی مطرح شده است. هرچند ساختار این بخش نیز لازم است تغییر کند.
ماده (۳) طرح اصلاح قانون	حیثیتهای جدید به قانون اضافه شده است. برخط بودن فهرست اضافه شده است.	تأکید بر برخط بودن موجب محدود شدن اطلاع‌رسانی وزارت است. اعلام بازه زمانی برای انتشار فهرست آثار ملی محدودیت‌آور است.	ایرادات ماده (۲) قانون راجع به حفظ آثار ملی برطرف شده است.
ماده (۴) طرح اصلاح قانون	فرایند ثبت و بررسی شکایات صریحاً نگارش شده است.	متن بیش از اندازه دارای تبصره است. بیشتر به آیین‌نامه نویسی هدایت شده است.	فرایند ثبت شفاف شده است. نحوه رسیدگی به شکایات مالکان معلوم شده است.
تبصره به ماده (۵۵۸) فصل نهم از کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) مصوب ۱۳۷۵/۳/۲ با اصلاحات و الحاقات بعدی، مصوب ۱۳۷۵	به‌روزرسانی جرم‌انگاری در مورد عدم اطلاع‌رسانی مطلعین در مورد اموال دارای ارزش ثبتی به‌عنوان اثر ملی.	اشتباه در نحوه نگارش عنوان طرح به دلیل آنکه دو اصلاح در دو قانون صورت گرفته است.	لزومی ندارد که به قانون مجازات چنین متنی اضافه شود و می‌توان در تبصره‌ای از قانون راجع به حفظ آثار ملی این موضوع لحاظ کرد.

[نقاط مثبت طرح]

تکمیل تعاریف لازم در قانون

است. همچنین توسعه مفهومی که به موجب اصلاح قانون در قالب طرح ممکن شده است، افزودن مفاهیم جدید به قانون را لازم می‌نماید (به‌طور مثال آثار واجد ارزش تاریخی و فرهنگی، منظر فرهنگی و...). بنابراین طرح حاضر بخشی به‌عنوان مفاهیم را به ماده (۱) قانون جدید افزوده و این موارد را تکمیل نموده است.

بخش مهمی از مبانی مطرح شده در قانون راجع به حفظ آثار ملی، مصوب ۱۳۰۹ یا قانون ثبت آثار ملی، مصوب ۱۳۵۳ بدون هیچ تعریف و تشریحی در طرح مورد استفاده قرار گرفته است. مفاهیم کلیدی مثل آثار ملی، داشتن جنبه عمومی و شأن ملی، از جمله این موارد

مسئله را بر طرف ساخته است.

به روز رسانی جرم انگاری موجود در ماده (۴) قانون راجع به حفظ آثار ملی، مصوب ۱۳۰۹

ماده (۴) قانون راجع به حفظ آثار ملی، مصوب ۱۳۰۹^۳ به لزوم اطلاع رسانی مالکین و مطلعین به دستگاه اجرایی در مورد اموالی که مطابق این قانون امکان شناسایی آنها به عنوان آثار ملی وجود دارد پرداخته است. از آنجا که در مورد کوتاهی یا ترک فعل در مورد این اطلاع رسانی هیچ جرم انگاری صورت نگرفته، طرح حاضر به دنبال بر طرف سازی این خلأ، با الحاق تبصره‌ای به قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) مصوب ۱۳۷۵/۳/۲ با اصلاحات و الحاقات بعدی است. این تبصره با تعریف جرم معاونت در ارتکاب جرائم میراث فرهنگی ماده (۵۵۸) فصل نهم از کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) مصوب ۱۳۷۵/۳/۲ با اصلاحات و الحاقات بعدی^۴ در مورد مالکان، متصرفان و مطلعینی که در مورد وجود آثار قابل ثبت در فهرست آثار ملی کوتاهی عامدانه اطلاع رسانی نکرده‌اند و اثر مذکور مورد آسیب قرار گرفته، این مسئله را جبران نموده است. هر چند اصلاح مذکور در قالب تبصره یا اصلاحی در مواد قانون راجع به حفظ آثار ملی، مصوب ۱۳۰۹ قابل اعمال است.

طبقه بندی جدید آثار

از آنجا که یکی از آسیب‌های جدی حوزه ثبت آثار، نبود فهرست ذخیره (یا همان آثار واجد ارزش تاریخی و فرهنگی) به حساب می‌آید، این فهرست در مورد بخش مهمی از آثار است که در حال حاضر فاقد جایگاه ملی هستند، اما در آینده می‌توانند به چنین ارزشی دست یابند. نکته قابل توجه اینکه مسکوت ماندن قانون برای حفاظت از چنین اموالی با فعالیت‌های بدون توقف و مخرب توسعه محور همراه است و به صورت روزانه خطر حذف یا تخریب بخشی از ذخایر آثار ملی وجود دارد. طرح حاضر به درستی در مورد معرفی فهرستی با عنوان واجد ارزش فرهنگی و تاریخی اقدام نموده است. مطابق جزء «۲» ماده (۱) این طرح، آثاری که خصوصیات آثار ملی را ندارند یا هنوز به دست نیاورده‌اند، ولی دارای ارزش‌های محلی یا منطقه‌ای می‌باشند یا آثاری که در فرایند ثبت قرار دارند در این طبقه قرار خواهند داشت که البته متن مذکور نیازمند اصلاح است. چراکه دارا نبودن خصوصیت ملی یا به دست نیاوردن این ویژگی، خصیصه مناسبی برای دسته بندی آثار مذکور نیست.

شفاف سازی معیارها و مصادیق شناسایی آثار واجد ارزش

محدودیت‌ها و ابهامات در معیارهای قانون راجع به حفظ آثار ملی، مصوب ۱۳۰۹ که انتظار می‌رفت توسط مواد و تبصره‌های قوانین تکمیلی مثل ماده واحده قانون ثبت آثار ملی، مصوب ۱۳۵۲/۹/۱۲ و تبصره «۲» بند «ه» ماده واحده قانون تجدید استخدام آقای آندره گدار تبعه فرانسه برای مدیریت باستان شناسی و موزه و کتابخانه، مصوب ۱۳۲۳/۱۲/۱۳ بر طرف شود تاکنون به قوت خود باقی است. این موضوع موجب شده تا یکی از پرتکرارترین علل خروج از ثبت توسط دیوان عدالت اداری بروز پیدا کند.^۱ طرح حاضر با ارائه معیارهای دقیق و فنی که از تجمیع معیارهای سابق با معیارهای به کار گرفته شده در دستورالعمل‌های اجرایی وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی صورت گرفته است، معیارهای آثار ملی را گسترش داده است. همچنین تأکید بر مصادیق در کنار معیارها و لزوم تطبیق این دو با یکدیگر توسط شورای تصمیم گیرنده ثبت، تفسیر پذیری این قانون را کاهش داده است.

معرفی حیثیت‌های جدید قابل ثبت

مطابق ماده دوم قانون راجع به حفظ آثار ملی، مصوب ۱۳۰۹ حیثیت‌های خاص تاریخی یا علمی یا صنعتی برای فهرست آثار ملی در نظر گرفته شده است. از آنجا که حیثیت‌های دیگری مثل مذهبی، طبیعی، منظری، مکان رویدادی و تمدنی در دهه‌های اخیر توسط ثبت‌های جهانی و بین‌المللی مطرح شده‌اند و می‌توان مورد توجه قرار داد، افزودن آنها به این ماده موجب گسترش و توسعه این ماده خواهد شد. طرح حاضر با افزودن این حیثیت‌ها به ماده دوم قانون، دامنه تعاریف این قانون را نیز گسترش داده است.

شفاف سازی فرایند ثبت آثار و نحوه رسیدگی به شکایات مردمی

یکی از مهم‌ترین اشکالات شورای نگهبان به قانون راجع به حفظ آثار ملی مصوب ۱۳۰۹، نامشخص بودن فرایند رسیدگی و جلب رضایت مالکان خصوصی نسبت به ثبت آثار در فهرست‌های ذی ربط است. همچنین ادارات و دستگاه‌هایی که در قانون مذکور دارای تکلیف شناخته شده‌اند، در حال حاضر دیگر بدین نام شناخته نمی‌شوند و تعریف نقش برای آنها صحیح نیست. طرح حاضر با به روز رسانی مبانی مذکور و ایجاد سازوکارهای لازم برای رسیدگی به شکایات مردمی، این

۱. نمونه آن را می‌توان در آرای دیوان عدالت اداری در مورد خروج از ثبت آثار ملی مشاهده کرد. برای کسب اطلاعات بیشتر به گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی با عنوان آسیب‌شناسی جایگاه دیوان عدالت اداری در خروج آثار تاریخی و فرهنگی از فهرست آثار ملی ثبت شده با شماره مسلسل ۱۷۸۲۷ مراجعه نمایید.
۲. برای کسب اطلاعات بیشتر به گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی با عنوان گزارش تقنینی در مورد اصلاح مواد از قانون راجع به حفظ آثار ملی، مصوب ۱۳۰۹ (شاخص‌ها و فرایند ثبت آثار غیرمنقول) و شماره مسلسل ۱۸۲۲۴ مراجعه نمایید.
۳. مالک مال غیرمنقولی که مطابق این قانون از آثار ملی می‌توان محسوب داشت و همچنین هرکس که بر وجود چنین مالی پی ببرد باید به نزدیک‌ترین اداره مربوطه از ادارات دولتی اطلاع بدهد تا در صورتی که مقامات صالحه مقرر در نظامنامه اجرائیه این قانون تصدیق نمودند که از آثار ملی است در فهرست آثار ملی ثبت بشود.
۴. هرکس به تمام یا قسمتی از ابنیه، اماکن، محوطه‌ها و مجموعه‌های فرهنگی - تاریخی یا مذهبی که در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسیده است، یا تزئینات، ملحقات، تأسیسات، اشیا و لوازم و خطوط و نقوش منصوب یا موجود در اماکن مذکور، که مستقلاً نیز واجد حیثیت فرهنگی - تاریخی یا مذهبی باشد، خرابی وارد آورد علاوه بر جبران خسارات وارده به حبس از یک الی ۱۰ سال محکوم می‌شود.

[نقاط ضعف طرح]

استفاده نادرست از تبصره نویسی

وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی است. تشریح دقیق و تفصیلی این بخش از طرح را می‌توان به آیین‌نامه واگذار نمود.^۳ بنابراین در اصلاح این طرح لازم است تا صرفاً عنوان شوراها، تعداد صاحب‌نظران و حداقل استانداردهای اجرایی شورا مورد توجه قرار گیرد. همچنین از آنجا که این شورا در مورد آثار واجد ارزش فرهنگی و تاریخی نیز تصمیم‌گیری می‌نماید، لازم است تا در عنوان این شورا به «شورای ثبت آثار ملی یا واجد ارزش فرهنگی و تاریخی» تغییر یابد.

یکی از ایراداتی که از آن به «سنت ناصواب تبصره نویسی» یاد می‌شود، در این طرح مشهود است.^۱ عموماً تبصره برای مواردی به کار می‌رود که قصد ارائه استثنا وجود دارد. اما در طرح اخیر تبصره‌های به کار گرفته شده یا برای تشریح معیارها و مصداق‌ها (ماده (۲) طرح) یا برای تشریح فرایند اجرایی ثبت آثار در فهرست آثار ملی (ماده (۴) طرح) صرف شده است. این ایراد را می‌توان در قالب نگارش بندها و اجزا اصلاح نمود.

قابلیت ادغام دو معیار شناسایی آثار ملی با هم

تبصره اول ماده دوم طرح به معیارهای شناسایی شأن ملی یا اهمیت فرهنگی و تاریخی یک اثر اشاره دارد. این معیارها شامل ۱۵ بخش است که معیارهای دوم و سوم قابلیت جمع‌آوری دارند. معیار دوم شامل آثار تاریخی و فرهنگی غیر منقولی است که با جنبه عمومی به دوره قاجاریه تا آغاز دوره مشروطیت اشاره دارد و معیار سوم به همین آثار با جنبه فنی و صنعتی که قدمت تا پایان دوره پهلوی اول داشته باشد اشاره دارد. از آنجا که از هر دو دوره حدود ۱۰۰ سال می‌گذرد و این معیار عددی معادل تعریفی است که در مورد آثار عتیقه^۴ وجود دارد، امکان خلاصه‌سازی این دو معیار در یک معیار وجود دارد. لذا معیار جدیدی با عنوان «آثار تاریخی و فرهنگی غیر منقول با جنبه عمومی یا جنبه فنی و صنعتی که حداقل دارای قدمت هشتادساله می‌باشند»، قابلیت پوشش این دو را داراست.

مشخص نکردن نسخ‌های صریح مطابق ضوابط تنقیحی

معرفی معیارهای مبسوط برای ثبت آثار ملی از آنجا که با قوانین دیگری به غیر از قانون راجع به حفظ آثار ملی، مصوب ۱۳۰۹ مربوط است، موجب نسخ ضمنی یا صریح آنها می‌شود. از آنجا که ماده واحده قانون ثبت آثار ملی، مصوب ۱۳۵۲/۹/۱۲ و تبصره «۲» بند «ه» ماده واحده قانون تجدید استخدام آقای آندره گدار تبعه فرانسه برای مدیریت باستان‌شناسی و موزه و کتابخانه، مصوب ۱۳۲۳/۱۲/۱۳ با معیارهای ثبت آثار ملی طرح حاضر نسخ صریح می‌شوند، الحاق ماده‌ای برای مشخص‌سازی آن لازم است.

ایراد در عنوان طرح

طرح حاضر با عنوان اصلاح ماده (۱) تا (۴) قانون راجع به حفظ آثار ملی اعلام وصول شده است در حالی که در مقدمه توجیهی و متن به الحاق تبصره‌ای به ماده (۵۵۸) کتاب پنجم فصل نهم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) مصوب ۱۳۷۵/۳/۲ با اصلاحات و الحاقات بعدی اشاره شده است. هر چند به نظر می‌رسد اصلاحات قابل اعمال را می‌توان در محتوای قانون راجع به حفظ آثار ملی اعمال نمود و نیازی به تغییر قانون مجازات اسلامی نیست.

لزوم به‌روزرسانی معیارهای ثبت آثار ملی منقول

از آنجا که طرح حاضر با اصلاح ماده (۱) قانون راجع به حفظ آثار ملی، مصوب ۱۳۰۹، عملاً معیارهای آثار ملی غیر منقول را مشخص کرده، اما در مورد معیارهای منقول مسکوت مانده است باید با توجه به قوانین موجود، این بخش را نیز به‌روزرسانی کند. در ماده (۱) این قانون آمده است: «کلیه آثار صنعتی و ابنیه و اماکنی که تا اختتام دوره سلسله زنده در مملکت ایران احداث شده اعم از منقول و غیر منقول...». بنابراین به آثار صنعتی و اختتام دوره سلسله زنده به‌عنوان قید اشاره شده است. با تجمیع قوانین موجود مشخص است که به‌جای مطرح شدن یک دوره یا سلسله‌ای خاص سلطنتی، گذشتن حداقل صد سال از تاریخ ساخت اثر^۵

ابهامات در مورد شورای ثبت آثار^۲

شورای ملی ثبت آثار که در این طرح به شوراهای تخصصی دیگری مثل شورای ملی ثبت میراث فرهنگی ناملموس، غیر منقول و میراث طبیعی نیز تقسیم شده است، شورایی تخصصی در معاونت میراث فرهنگی

۱. شرح نظر کارشناسی اداره کل تدوین قوانین در خصوص ضوابط ماهوی طرح اصلاح مواد (۱) تا (۴) قانون راجع به حفظ آثار ملی.
۲. نکته دارای اهمیت این است که شورای تخصصی مذکور برای ثبت آثار ملی و آثار واجد ارزش فرهنگی و تاریخی است، اما عنوان به‌کار گرفته شده شورای مذکور را ملی نامیده است. ساختار و چیدمان این شورا نمی‌تواند مدعی ملی بودن باشد، چرا که بایستی مطابق اصل (۶۰) قانون اساسی اعمال قوه مجریه جز در اموری که در این قانون مستقیماً برعهده رهبری گذارده شده، از طریق رئیس‌جمهور و وزرا صورت گیرد. بنابراین شورای مذکور به‌واسطه آنکه در درون وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی فعالیت می‌کند و مسئولیت حاکمیتی برعهده دارد، بایستی از اعضای (دارای حق رأی) کارمندان دولت و ذیل رئیس‌جمهور و وزرا باشند. لذا اعضای متخصص و دارای وجهه ملی غیردولتی نمی‌توانند دارای حق رأی باشند.
۳. شرح نظر کارشناسی اداره کل تدوین قوانین در خصوص ضوابط ماهوی طرح اصلاح مواد (۱) تا (۴) قانون راجع به حفظ آثار ملی.
۴. مثلاً در قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون حفاظت از میراث فرهنگی زیر آب، مصوب ۱۳۸۷ این معیار مدنظر قرار دارد یا لایحه قانونی راجع به جلوگیری از انجام اعمال حفاری‌های غیرمجاز و کاوش به قصد به‌دست آوردن اشیای عتیقه و آثار تاریخی که براساس ضوابط بین‌المللی مدت یکصد سال یا بیشتر از تاریخ ایجاد یا ساخت آن گذشته باشد مصوب ۱۳۵۸ که حداقل ۱۰۰ سال را معیار قرار داده است.
۵. بند «۳» لایحه قانونی راجع به جلوگیری از انجام اعمال حفاری‌های غیرمجاز و کاوش به قصد به‌دست آوردن اشیای عتیقه و آثار تاریخی که براساس ضوابط بین‌المللی مدت یکصد

۲ از آنجا که موضوع «شناسایی جنبه عمومی یک اثر» مقوله‌ای ملی و مردمی است، باید با تدوین آیین‌نامه‌ای جلب مشارکت مردمی و مراکز فرهنگی به این قانون افزوده شود. «سازمان‌های مردم‌نهاد تخصصی، مراکز دینی، دانشگاه‌ها و پژوهشگاه، نمایندگان شورای شهر و روستا و اصناف» می‌توانند به‌عنوان پیشنهاددهندگان عمومی بودن یک اثر، هم به سرمایه اجتماعی و مشارکت مردمی و هم کارایی شورای ثبت، بیفزایند.

۳ در صورتی که بررسی شکایات مردمی در مورد ثبت اموال آنها در فهرست‌های ذی‌ربط با نتیجه مطلوب همراه نشود و به‌طور خاص موجب رضایت آنها نگردد، فرصت قانونی برای مراجعه معترضین به دیوان عدالت‌اداری به قوت خود باقی است. این رسیدگی که با تأکید بر صحت فرایند اداری صورت می‌گیرد باید با تأکید بر نظارت عمومی (برگزاری عمومی جلسات، حضور اصحاب رسانه) و رعایت بُعد فنی (حضور کارشناسان بی‌طرف) انجام شود. بنابراین لزوم تدوین آیین‌نامه‌ای با تأکید بر موارد فوق در این طرح مشخص است. ۴ توسعه بینش و نگرش قضات دیوان عدالت‌اداری برای صدور احکام آگاهانه نسبت به مباحث تخصصی میراث فرهنگی یکی از پیش‌نیازهای اساسی شکایات مربوط به خروج از ثبت است. بنابراین باید در مورد آموزش نظری و عملیاتی این قضات آیین‌نامه‌ای تدوین شود تا جایگاه تصمیم‌گیری آنها با جنبه‌های فنی مرتبط با میراث فرهنگی همراه باشد.

یا دارا بودن جنبه عمومی^۱ یا شأن ملی (مطرح شده در مورد آثار غیرمنقول)^۲ را می‌توان معیار تشخیص آثار ملی منقول قرار داد.

لزوم تعریف آیین‌نامه‌ها برای تکمیل قانون

یکی از ایرادات کلی وارده به طرح، تشریح بیش از اندازه فرایندهای مورد نظر ثبت و نزدیک شدن طرح به آیین‌نامه است. هر چند این اقدام نویسندگان طرح تلاشی برای رفع ابهامات و جلوگیری از تفسیرهای غلط احتمالی از قانون قلمداد می‌شود، اما حذف مواد زائد و واگذاری آن به آیین‌نامه توصیه می‌گردد. لذا اصلاحات ذیل در متن جدید صورت گرفت:

۱ با توجه به اهمیت جبران ضرر و زیان وارده به مالکان بناهای تاریخی و فرهنگی که به ثبت رسیده‌اند، باید ساز و کاری برای جبران خسارات مالکان آثار و مالکان حریم یا محدوده آثار ثبت شده در فهرست آثار ملی و آثار واجد ارزش فرهنگی و تاریخی توسط دولت پیشنهاد شود. این اقدام در جبران ایرادات وارده مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان در قالب نامه شماره ۹۲/۶۸۰ مورخ ۱۳۹۲/۱۰/۷ در مورد لزوم مشخص شدن ضرر و زیان وارده به مالکان آثار به حساب می‌آید.^۳

سال یا بیشتر از تاریخ ایجاد یا ساخت آن گذشته باشد. مصوب ۱۳۵۸: منظور از اشیای عتیقه اشیایی است که برطبق ضوابط بین‌المللی یکصد سال یا بیشتر از تاریخ ایجاد یا ساخت آن گذشته باشد. در مورد اشیایی که قدمت آن از یکصد سال کمتر باشد پس از تأدیه خمس بهای تقویم شده آن از طرف کاشف به نفع بیت‌المال اشیای مکشوفه به وی تعلق خواهد گرفت. بند «۱» از ماده (۱) قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون حفاظت از میراث فرهنگی زیر آب، مصوب ۱۳۸۷: «میراث فرهنگی زیر آب» به تمامی نشانه‌های زندگی بشری اطلاق می‌شود که دارای مشخصه فرهنگی، تاریخی یا باستان‌شناسی باشد و برای دوره‌ای خاص یا همیشه، حداقل صدسال، تمامی یا بخشی از آنها در زیر آب وجود داشته باشد. ۱. تبصره «۲» ماده‌واحد قانون تجدید استخدام آقای آندره گذار تبعه فرانسه برای مدیریت باستان‌شناسی و موزه و کتابخانه، مصوب ۱۳۲۳ - آثار صنعتی و ابنیه و اماکنی که در دوره قاجاریه تا آغاز مشروطیت ساخته شده و جنبه عمومی دارد جزو آثار ملی و مشمول ماده اول قانون مصوب ۱۲/ آبان‌ماه ۱۳۰۹ محسوب است. ۲. ماده‌واحد قانون ثبت آثار ملی، مصوب ۱۳۵۲: به وزارت فرهنگ اجازه داده می‌شود علاوه بر آثار مشمول قانون حفظ آثار ملی، مصوب آبان‌ماه ۱۳۰۹ آثار غیرمنقولی را که از نظر تاریخی یا شئون ملی واجد اهمیت باشد، صرفنظر از تاریخ ایجاد یا پیدایش آن با تصویب شورای عالی فرهنگ و هنر در عداد آثار ملی مذکور در قانون مزبور به ثبت برساند. آثار مذکور در این ماده مشمول کلیه قوانین و مقررات مربوط به آثار ملی خواهد بود.

۳. در این مورد لایحه قانونی نحوه خرید و تملک اراضی و املاک برای اجرای برنامه‌های عمومی، عمرانی و نظامی دولت مصوب شورای انقلاب در سال ۱۳۵۸ نیز وجود دارد که در مورد خرید و تملک اراضی و املاکی بوده است که دستگاه‌های اجرایی برای اقدامات عمرانی و... لازم داشته‌اند. اما در قانون راجع به حفظ آثار ملی مصوب ۱۳۰۹ موضوع تملک دارایی مردم مدنظر نیست و هدف برطرف‌سازی ضرر و زیان این افراد در قالب اعطای امتیازات است.

تغییرات اعمال شده در طرح

با عنایت به نکات ذکر شده در گزارش و نیازهای فنی - تخصصی برای بهبود و اصلاح طرح حاضر، بیست و یک مورد اصلاح مواد یا اجزا، سه مورد الحاق مواد یا تبصره و سه مورد بدون تغییر در متن طرح پیشنهاد می‌شود که به تفکیک در جدول ذیل قابل مشاهده است:

جدول ۳. طرح و اصلاحات مدنظر برای بهبود آن در نگاهی تطبیقی

عنوان تغییر	متن طرح	متن پیشنهادی	توضیحات
اصلاح	طرح اصلاح مواد (۱) تا (۴) قانون راجع به حفظ آثار ملی	طرح اصلاح موادی از قانون راجع به حفظ آثار ملی مصوب ۱۳۵۹	اصلاح دقیق عنوان
اصلاح	ماده (۱). تعاریف و مفاهیم	ماده (۱) ۱. در این قانون، عبارات و اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به‌کار می‌روند:	تغییر در ساختار نگارشی طرح
اصلاح	ماده (۱) ۱. آثار ملی: کلیه آثار منقول و غیرمنقولی که نشانه و یادگار ارزشمند از هویت، فرهنگ، مذهب، تاریخ، علم، صنعت، طبیعت و تمدن ایرانی و اسلامی ملت ایران به حساب آید و باید توسط دولت در کمال اصالت برای نسل‌های آینده مورد حفاظت و نظارت قرار گیرد. آثار ملی دارای حکم و لوح ثبت هستند که توسط وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی صادر می‌شوند.	پ) آثار ملی: کلیه آثار منقول و غیرمنقولی که نشانه و یادگار ارزشمند از هویت، تمدن، فرهنگ، مذهب، تاریخ، علم، صنعت و طبیعت ایرانی و اسلامی ملت ایران به حساب می‌آیند و دارای حکم و لوح ثبت هستند که توسط وزارت صادر و ابلاغ می‌شوند و باید توسط دولت در کمال اصالت برای نسل‌های آینده مورد حفاظت و نظارت قرار گیرند.	تغییر در ترتیب عوامل با توجه به اهمیت و شامل شدن سایرین. (و باید) به «که باید» تبدیل شد تا جنبه تکلیفی دولت در مورد حفاظت از میراث فرهنگی مورد نظر قرار گیرد. موضوع ابلاغ ثبت نیز از وظایف وزارت می‌باشد و اکتفا به صادر کردن درست نیست.
الحاق		ت) آثار ثبت جهانی: آثاری که براساس معیارها و شاخص‌های کمیته میراث جهانی، ثبت جهانی می‌شوند و علاوه بر تعهدات دولت ایران نسبت به معاهدات و موافقتنامه‌های بین‌المللی، شامل تعهدات و جرم‌انگاری‌های تعیین شده برای آثار ملی نیز می‌باشند.	تا به حال تعریف و تکلیف آثار ثبت جهانی خارج از معاهده‌های بین‌المللی در قوانین ایران مشخص نشده است.
اصلاح	ماده (۱) ۲. آثار واجد ارزش فرهنگی و تاریخی: کلیه آثار منقول و غیرمنقول که در سطح ملی خصوصیات آثار ملی را دارا نمی‌باشند یا هنوز به دست نیآورده‌اند، اما دارای ارزش‌های محلی یا منطقه‌ای باشند یا آثاری که در فرایند ثبت ملی قرار داشته باشند، تحت ضوابط و مقررات مختص (که توسط هیئت وزیران برای مدیریت اقدامات عمرانی در محدوده عرصه و چگونگی حراست، حفاظت، تعمیر، مرمت و احیای اثر تنظیم شده است) برای نگهداری و حفاظت قرار خواهند گرفت. این آثار می‌توانند پس از طی مراحل قانونی برای ثبت اثر در فهرست آثار ملی که در این قانون شرح داده شده است، در فهرست آثار واجد ارزش فرهنگی و تاریخی نیز قرار گیرند. این آثار همچون آثار ملی دارای حکم و لوح ثبت هستند که توسط وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی صادر می‌شوند؛ ولی برخلاف محدودیت‌های تعریف شده در مورد مداخله در حریم و عرصه آثار ملی، در صورت رعایت ضوابط و مقررات تعریف شده برای آثار واجد ارزش فرهنگی و تاریخی توسط وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی و حفاظت از اصالت اثر، امکان دخل و تصرف در بنا و عرصه آن برقرار است. مرجع رسمی اعلام‌نظر درباره واجد ارزش بودن آثار برای قرارگیری در فهرست‌های ذی‌ربط، اداره کل ثبت آثار یا تأیید معاون میراث فرهنگی وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی است.	ث) آثار واجد ارزش تاریخی و فرهنگی: کلیه آثار منقول و غیرمنقولی که در سطح ملی، ارزش‌های آنها شناسایی نشده یا هنوز کسب نشده است، ولی دارای ارزش‌های محلی یا منطقه‌ای هستند، یا آثاری که در فرایند ثبت ملی قرار دارند، تحت نظارت دولت، حفاظت و مرمت خواهند شد.	طبیعتاً چنین آثاری دارای ارزشی هستند که واجد ارزش شناخته شده‌اند و قید شدن اینکه «دارای خصوصیت نمی‌باشند» صحیح نیست.

عنوان تغییر	متن طرح	متن پیشنهادی	توضیحات
اصلاح	ماده (۱) ۳. داشتن جنبه عمومی: اثر از نظر جامعه یا مراکز فرهنگی دارای شأن عمومی باشد و توسط شورای های ملی ثبت آثار - به عنوان مرجع تشخیص این موضوع - این ارزش مورد تأیید قرار گیرد.	ج) جنبه عمومی: حس تعلق به اثر توسط بخشی از جامعه درک شده باشد و این اثر به پیشنهاد مراکز فرهنگی و تشخیص شورای های ثبت آثار ملی یا واجد ارزش فرهنگی و تاریخی به ترتیب مندرج در آیین نامه اجرایی موضوع بند (۱) ماده (۲۱) این قانون، دارای شأن عمومی شناخته شود.	داشتن جنبه عمومی بایستی تبدیل به جنبه عمومی گردد. برای مفهوم استفاده شده «شأن عمومی» تعریفی ارائه گردید. در ضمن تشریح بهتر آن در طرح به آیین نامه ای در ماده (۲۱) واگذار شد.
الحاق		چ) شأن ملی: اعتبار، جایگاه یا مقامی که به واسطه منسوب شدن یا مربوط بودن به هویت، تمدن، فرهنگ، مذهب، تاریخ، علم، صنعت و طبیعت ایرانی و اسلامی ملت ایران حاصل شود.	با توجه به اینکه از این مفهوم در متن استفاده شده، اما تعریفی از آن ارائه نگردیده است، تعریفی به متن الحاق شد.
اصلاح	ماده (۱) ع. منظر فرهنگی: محوطه هایی که به واسطه تعامل بین انسان و طبیعت ایجاد شده باشد و به لحاظ تاریخی، زیبایی شناسی، نژادشناسی یا مردم شناسی دارای ارزش شناخته شود. این منظر اساساً از تلاقی و توسعه ارتباط بین فرهنگ و طبیعت شکل می گیرد و به واسطه ارزش های توأمان فرهنگی و طبیعی که به دست می آورد، باید توسط دولت حفاظت شود.	ح) منظر فرهنگی: محوطه ای که به واسطه تعامل بین انسان و طبیعت ایجاد شده باشد و به لحاظ تاریخی، زیبایی شناسی، مردم شناسی و نظایر اینها ارزشمند باشد. این منظر اساساً از تلاقی و توسعه ارتباط بین فرهنگ و طبیعت شکل می گیرد و به واسطه ارزش های توأمان فرهنگی و طبیعی که به دست می آورد، باید توسط دولت حفاظت شود.	حذف «نژادشناسی» به دلیل دارا بودن بار معنایی منفی لازم است. ارزش ایجاد شده منظر فرهنگی به صورت توأمان فرهنگی و طبیعی است نه صرفاً فرهنگی. بنابراین متن جدید اصلاح شد. «دارای ارزش حفاظت» کفایت نمی کند و بایستی به «لزوم حفاظت» تأکید شود.
اصلاح	ماده (۱) ه. مکان رویداد: مکان ها و فضاهایی که به واسطه رخ دادن رویداد یا اتفاقی تاریخی در آن در سرنوشت بخشی از جامعه مؤثر بوده است، اما دارای فضای معماری یا کالبد مشخص نمی باشند، ولی باید توسط دولت حفاظت شوند.	خ) مکان رویداد: مکان ها و فضاهایی که به واسطه رخ دادن رویداد یا اتفاقی تاریخی در آن، در سرنوشت بخشی از جامعه مؤثر بوده است، اما لزوماً دارای فضای معماری یا کالبد مشخص نمی باشند، ولی باید توسط دولت حفاظت شوند.	اینکه این مکان رویدادها می تواند دارای فضای معماری باشد در متن اولیه در نظر گرفته نشده بود. لزوم حفاظت از این مکان رویدادها بایستی در متن مدنظر قرار گیرد.
اصلاح	ماده (۱) ۱. شورای ملی ثبت: شورای ملی ثبت همان شوراهای ملی ثبت آثار است که نهادی تخصصی در اداره کل ثبت آثار معاونت میراث فرهنگی وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی به حساب می آید که با عضویت وزیر به عنوان رئیس شورا، معاون میراث فرهنگی وزارت به عنوان نایب رئیس شورا، مدیر کل ثبت آثار وزارت به عنوان دبیر شورا، مدیر کل حراست وزارت به عنوان عضو ناظر تشکیل می شود. سایر اعضای شورا با توجه به موضوعات شورا (منقول، غیرمنقول، ناملموس و طبیعی بودن اثر) یا زمینه تخصصی و فنی (محیط زیست، اوقاف و اماکن متبرکه و...) به این شرح می باشند:	د) شوراهای ثبت آثار ملی یا واجد ارزش فرهنگی و تاریخی: شوراهای ثبت آثار منقول، غیرمنقول، ناملموس و طبیعی که به عنوان نهاد تخصصی در وزارت مطابق با الزامات اجرایی جزء «ر» بند «۱» ماده (۱) این قانون تشکیل می شوند و مرکب از اعضای زیر هستند: ۱. وزیر به عنوان رئیس شورا ۲. معاون میراث فرهنگی وزارت به عنوان نایب رئیس شورا ۳. چهار صاحب نظر برای هر شورا از مدیران تخصصی وزارت با حکم وزیر با توجه به موضوع شورا (آثار منقول، غیرمنقول، ناملموس و طبیعی) ۴. چهار نفر کارشناس از خارج وزارت شامل دو نفر از اعضای هیئت علمی دانشگاه های دولتی در رشته های مرتبط با موضوع شورا و سابقه اجرایی حداقل ۱۰ ساله مرتبط با موضوع شورا و دارای حداقل درجه استادیاری (دارای حق رأی) به پیشنهاد وزیر علوم، تحقیقات و فناوری و تأیید وزیر و دو نفر از بازنشستگان دارای سابقه مدیریت در وزارت با حداقل ۱۵ سال تجربه اجرایی و تحصیلات حداقل کارشناسی ارشد در رشته های مرتبط با موضوع شورا (بدون حق رأی) به انتخاب وزیر. کسب حداقل سه چهارم رأی اعضای صاحب رأی برای ثبت اثر لازم است.	از آنجا که شوراهای مذکور در مورد ملی بودن و واجد ارزش بودن اظهار نظر می کنند، عنوان شورا نیازمند تغییر است. محل تشکیل شورا را بایستی به اداره کلی محدود کرد که ممکن است در آینده تغییر کند. بنابراین وزارت میراث محل تشکیل شورا در نظر گرفته شد. برای خارج شدن از نگارش آیین نامه ای، نکات کلیدی (مثل تعداد نفرات، خصوصیات آنها و حدنصابها) مورد توجه قرار گرفت و باقی موارد به آیین نامه واگذار شد.

عنوان تغییر	متن طرح	متن پیشنهادی	توضیحات
اصلاح	<p>ماده (۱) ۷. هیئت بررسی اعتراض مالک به ثبت آثار: هیئتی فنی، حقوقی و دولتی که به منظور رسیدگی مستند به اعتراضات احتمالی مالکان به ثبت آثار در محل وزارت با توجه به درخواست‌های ارسالی مالکان حداقل هفته‌ای یکبار شکل می‌گیرد. اعضای این هیئت شامل ۷ نفر است که مدیر کل ثبت آثار وزارت به‌عنوان مسئول هیئت، مدیر کل بازرسی و پاسخگویی به شکایات وزارت و مدیر کل حراست وزارت به‌عنوان اعضای هیئت می‌باشند. سه نفر صاحب‌نظر دولتی بی‌طرف با تخصص فنی و حقوقی با انتخاب معاونت میراث فرهنگی وزارت به این هیئت اضافه می‌شوند. تصمیمات باید حداقل ۵ رأی معتبر داشته باشد تا منجر به صدور رأی شود.</p>	<p>د) هیئت بررسی اعتراض مالک به ثبت آثار: هیئتی تخصصی که به‌منظور رسیدگی مستند و مستدل به اعتراض مالک به ثبت آثار در محل وزارت مطابق با الزامات اجرایی جزء «ر» بند «ا» ماده (۱) این قانون تشکیل می‌شود و مرکب از اعضای زیر است:</p> <ol style="list-style-type: none"> سه نفر از مدیران تخصصی وزارت با حق رأی که توسط وزیر انتخاب می‌شوند و یک نفر از بین آنان توسط وزیر به‌عنوان دبیر هیئت منصوب می‌شود. چهار نفر کارشناس (بدون حق رأی) شامل دو نفر از سازمان‌های مردم‌نهاد مرتبط با حوزه میراث فرهنگی و دارای حداقل ۱۰ سال تجربه اجرایی در این حوزه (با معرفی وزیر کشور) و دو نفر دارای حداقل ۱۰ سال تجربه اجرایی در حوزه ثبت آثار (با معرفی وزیر). تصمیمات هیئت با حداقل ۲ رأی، لازم‌الاجراست. 	<p>در صورتی که رسیدگی به اعتراض مالکان مدنظر باشد، ترکیبی بین مدیران تخصصی و کارشناسان بی‌طرف لازم است.</p>
الحاق		<p>ر) الزامات اجرایی شوراهای ثبت آثار ملی یا واجد ارزش فرهنگی و تاریخی و هیئت بررسی اعتراض مالک به ثبت آثار: تشکیل جلسات شوراها یا هیئت مذکور منوط به حضور تمامی اعضای آنها (اعم از دارای حق رأی و بدون حق رأی) است و بدون حضور اعضا، جلسات یادشده اعتبار ندارند. کارشناسان مذکور موظفند نظرات خود را به شکل شفاهی در جلسه و به‌طور کتبی به اعضای شورا یا هیئت ارائه دهند و بدون استماع نظرات و دریافت نظرات کتبی آنها، صدور رأی و اتخاذ تصمیم توسط اعضای شوراهای یا هیئت امکان‌پذیر نیست. شوراهای یا هیئت مذکور موظفند نظرات کتبی کارشناسان را در ضمیمه آرا یا تصمیمات خود قید و منتشر کنند و عدم ذکر نظرات موجب بی‌اعتباری و بطلان آرا و تصمیمات شوراهای یا هیئت می‌باشد. شوراهای یا هیئت موظفند آرا و تصمیمات خود را در سامانه وزارت بارگزاری و در دسترس عموم مردم قرار دهند و یک نسخه از آنها را جهت درج در سامانه ملی قوانین و مقررات به معاونت حقوقی رئیس‌جمهور ارسال کنند.</p>	<p>اینکه شورا یا کمیته بتواند کارایی داشته باشد و اعضای فاقد حق رأی در این حوزه مؤثر باشد، نظامی برای شفافیت و الزامی به ضمیمه شدن نظرات خبرگان فاقد رأی به تصمیمات لازم است.</p>
بدون تغییر	<p>ماده (۱) ۸. وزیر: وزیر میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی است.</p>		بدون تغییر
بدون تغییر	<p>ماده (۱) ۹. وزارت: وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی است.</p>		بدون تغییر
الحاق		<p>ز) جبران خسارت: منافع مادی و معنوی قابل وصولی که مالکان آثار بعد از ثبت در فهرست آثار ملی و آثار واجد ارزش تاریخی و فرهنگی یا سایر مالکان به‌واسطه حضور در حریم یا محدوده این آثار از دست می‌دهند. خسارت مذکور بر مبنای قیمت کارشناسی روز (چنانچه خسارت مالک به‌مرور زمان تأدیه شود باید نرخ تورم نیز به آن اضافه و مبلغ تعدیل شود) تعیین شده توسط کارشناسان رسمی دادگستری به صورت‌های زیر توسط دولت لازم به جبران است:</p> <ol style="list-style-type: none"> مجوز تغییر کاربری در سایر اراضی. معافیت از پرداخت عوارض شهرداری و دهیاری در امور مرمت، تعمیر، بازسازی، تغییر کاربری و احیای اثر، مشروط به تأیید وزارت. معافیت سهمی از پرداخت هزینه‌های مصرفی آب، برق، گاز و فاضلاب. دریافت کمک‌های بلاعوض برای مرمت و احیای اثر به‌عنوان هزینه قابل قبول مالیاتی نهادها، اشخاص، شرکت‌ها و مؤسسات 	<p>یکی از نقاط کلیدی دیده نشده در طرح، جبران خسارت مالکان است که در پیش‌نویس اصلاحی مورد نظر قرار گرفت.</p>

عنوان تغییر	متن طرح	متن پیشنهادی	توضیحات
الحاق		۲. کلیه اموال منقولی را که یکصد سال از تاریخ ساخت آن در مملکت ایران گذشته باشد یا فارغ از قدمت دارای جنبه عمومی یا شأن ملی هستند با رعایت ماده (۳) این قانون جزء آثار ملی محسوب می‌شوند و تحت حفاظت و نظارت دولت قرار می‌گیرند.	با توجه به اینکه ماده یک قانون تغییر می‌کند و بخش اموال منقول نیز در آن مطرح است، لذا نسخه‌ای به‌روز شده از آن در این بخش آمده است.
اصلاح	ماده (۲) - کلیه آثار تاریخی که توسط وزارت بر مبنای معیارهای تبصره (۱) این ماده دارای شأن ملی یا ارزش تاریخی شناخته می‌شوند و با حداقل یکی از مصداق‌های بند (ب) به شرح زیر قابل تطبیق هستند، با رعایت ماده (۳) این قانون، پس از تأیید و ابلاغ توسط وزیر، جزء فهرست آثار ملی یا فهرست آثار واجد ارزش فرهنگی و تاریخی شناخته می‌شوند و حسب عنوان فهرست آثار ملی یا آثار واجد ارزش تاریخی و فرهنگی) تحت حفاظت و نظارت دولت قرار خواهند داشت.	۳. کلیه اموال غیرمنقولی که توسط وزارت بر مبنای معیارهای جزء «الف» به شرح زیر دارای شأن ملی یا ارزش فرهنگی و تاریخی شناخته می‌شوند و با حداقل یکی از مصداق‌های بند «ب» به شرح زیر قابل تطبیق هستند، با رعایت ماده (۳) این قانون، پس از تأیید و ابلاغ توسط وزیر، جزء فهرست آثار ملی یا فهرست آثار واجد ارزش فرهنگی و تاریخی شناخته می‌شوند و حسب عنوان فهرست آثار ملی یا آثار واجد ارزش تاریخی و فرهنگی) تحت حفاظت و نظارت دولت قرار می‌گیرند. وزارت مکلف است به دلیل پویایی فرهنگ، اکتشافات جدید و یا لزوم به‌روزرسانی معیارها و مصداق‌های اجزای «الف» و «ب» با ارائه دلایل کارشناسی و مستند در بازه زمانی حداقل هر ۳۰ سال یک‌بار، اقدام قانونی لازم را انجام دهد.	در این بخش اموال غیرمنقول و نحوه استفاده از معیارها و مصداق‌ها آورده شد و تبصره سوم با تغییر الزام «مجلس» به الزام «دولت» برای به‌روزرسانی معیارها و مصداق‌ها به آن افزوده شد.
اصلاح	ماده (۲) تبصره (۱) - معیارهای کلی زیر برای شناسایی شأن ملی یا اهمیت فرهنگی و تاریخی یک اثر می‌باشد:	الف) معیارهای شناسایی شأن ملی یا دارای اهمیت فرهنگی و تاریخی یک اثر به شرح زیر است:	تغییر در ساختار تبصره نویسی صورت گرفت. حذف کلمه «کلی» از معیارها صورت گرفت.
اصلاح	ماده (۲) تبصره (۱) ۲. آثار تاریخی و فرهنگی غیرمنقول با جنبه عمومی که در دوره قاجاریه تا آغاز دوره مشروطیت ساخته شده‌اند، واجد ارزش ثبت در فهرست آثار ملی است. ۳. آثار تاریخی و فرهنگی غیرمنقول با جنبه فنی و صنعتی که قدمت آنها تا پایان دوره پهلوی اول باشد واجد ارزش ثبت در فهرست آثار ملی یا فهرست آثار واجد ارزش تاریخی و فرهنگی است.	۲. آثار تاریخی و فرهنگی غیرمنقول با جنبه عمومی یا جنبه فنی و صنعتی که حداقل دارای قدمت هشتادساله می‌باشند، واجد ارزش ثبت در فهرست آثار ملی است.	ادغام دو معیار ۲ و ۳ در معیار جدید ۲ با استدلال‌هایی که در متن گزارش شرح داده شد.
اصلاح	ماده (۲) تبصره (۲) مصداق‌های زیر به‌عنوان نمونه‌های برجسته ثبت شده در فهرست آثار ملی و آثار واجد ارزش فرهنگی و تاریخی برای تطبیق با معیارهای مندرج در جزء «الف» می‌باشند:	ب) مصداق‌های زیر به‌عنوان نمونه‌های برجسته ثبت شده در فهرست آثار ملی و آثار واجد ارزش فرهنگی و تاریخی برای تطبیق با معیارهای مندرج در جزء «الف» می‌باشند:	اصلاح تبصره نویسی صورت گرفت. تغییر در مصداق‌ها برای دقیق شدن محل و استان این مصداق صورت گرفت.
اصلاح	ماده (۲) تبصره (۳) مجلس مکلف است به دلیل پویایی فرهنگ، اکتشافات جدید و یا لزوم به‌روزرسانی معیارها و مصداق‌های تبصره (۱) و «۲» ماده (۲)، با ارائه دلایل کارشناسی و مستند در بازه زمانی حداقل هر ۱۰ سال یک‌بار، اقدام به‌روزرسانی قانون نماید.		حذف و در مواد قبل ادغام شد.
اصلاح	ماده (۳) - وزارت مکلف است از کلیه آثار ملی و آثار واجد ارزش تاریخی و فرهنگی که تا زمان تصویب این قانون معلوم و مشخص شده است و حیثیت فرهنگی، مذهبی، تاریخی، علمی، صنعتی، طبیعی، منظرین، مکان‌رویدادی و تمدنی خاصی دارد فهرست‌هایی برخط تهیه کند و بعدها هرچه از این آثار مکشوف شود به این فهرست ضمیمه نموده و در بازه‌های فصلی به جهت اطلاع عموم در دسترس همگان قرار دهد.	ب) ماده (۲) به شرح زیر اصلاح می‌شود: ماده (۲) - وزارت مکلف است از کلیه آثار ملی و آثار واجد ارزش تاریخی و فرهنگی که تا زمان لازم‌الاجرا شدن این قانون معلوم و مشخص شده است و حیثیت فرهنگی، مذهبی، تاریخی، علمی، صنعتی، طبیعی، منظرین، مکان‌رویدادی و تمدنی خاصی دارند، فهرست‌هایی تهیه کند و بعدها هرچه از این آثار مکشوف شود به این فهرست ضمیمه نموده و به جهت اطلاع عموم در دسترس همگان قرار دهد.	محدود کردن در بازه فصلی صحیح نیست. برخط اعلام کردن فهرست می‌تواند موجب محدود کردن وزارت در ارائه فهرست آثار ملی گردد.

توضیحات	متن پیشنهادی	متن طرح	عنوان تغییر
	<p>ج) ماده (۳) به شرح زیر اصلاح می‌شود:</p> <p>ماده (۳) - فرایند ثبت اثر در فهرست آثار ملی یا آثار واجد ارزش تاریخی و فرهنگی شامل پنج مرحله به شرح زیر است:</p> <p>۱. شناسایی اثر: شناسایی آثار توسط ادارات کل استانی وزارت آغاز می‌شود. این ادارات مکلفند تا آثار پیشنهادی خود را به منظور اعلام نظر رسمی به شوراهای ثبت آثار ملی یا واجد ارزش فرهنگی و تاریخی ارسال کنند.</p> <p>۲. اعلام نظر درباره واجد ارزش بودن اثر توسط شوراهای ثبت آثار ملی یا واجد ارزش فرهنگی و تاریخی</p> <p>۳. اطلاع رسانی عمومی برای آحاد مردم و اطلاع رسانی خصوصی برای مالک اثر: ادارات کل استان موظفند پس از اعلام نظر شوراهای ثبت آثار ملی یا واجد ارزش فرهنگی و تاریخی با فوریت ارزشمندی اثر پیشنهادی را از طریق جراید کثیرالانتشار برای اعلام عمومی و ارسال پیام شخصی به صورت کاغذی یا الکترونیکی برای اعلام شخصی به مالک ابلاغ نمایند. ثبت در فهرست آثار ملی با آثار واجد ارزش تاریخی و فرهنگی توسط شورا پس از ابلاغ وزیر به مالک جنبه قانونی خواهد داشت و وزارت موظف است اقدامات قانونی لازم را در جهت جبران خسارات وارده به مالک اثر انجام دهد.</p> <p>۴. مراجعه به هیئت بررسی اعتراض مالک به ثبت اثر: مالک تا یک ماه فرصت خواهد داشت اعتراض خود در مورد ثبت اثر را از طریق اداره کل استانی به هیئت بررسی اعتراض مالک به ثبت آثار ارسال کند.</p> <p>هیئت مذکور با برگزاری جلسه با حضور مالک به اعتراض رسیدگی می‌نماید و نتیجه جلسه در قالب صورتجلسه‌ای به شوراهای ثبت آثار ملی یا واجد ارزش فرهنگی و تاریخی ارسال می‌شود.</p> <p>تبصره - در صورت عدم اعتراض یا پس از طی مراحل چهارگانه فوق، با ابلاغ وزیر، اجرای وظایف و تکالیف مالک نسبت به اثر و حمایت‌های دولتی از اثر و مالک و متصرف قانونی اثر، شروع خواهد شد. دادستان کل و سایر دادستان‌ها در اجرای وظایف قانونی خود موظفند به منظور نظارت بر اجرای این قانون و حفاظت و صیانت از میراث فرهنگی اقدامات لازم قانونی را انجام دهند.</p> <p>۵. مراجعه به دیوان عدالت اداری: در صورت ناراضی بودن مالک از ثبت اثر در مورد اجرای نادرست فرایندهای قانونی مذکور، رسیدگی به اعتراض مالک توسط قضات دیوان عدالت اداری دوره‌دیده و آشنا به حوزه میراث فرهنگی صورت می‌گیرد. شعب دیوان عدالت اداری موظفند در خصوص موضوعات مربوط به ثبت آثار ملی موضوع این قانون علاوه بر کسب نظر از کارشناسان رسمی دادگستری و دستگاه‌های دولتی از خبرگان و متخصصان بخش غیردولتی از جمله سازمان‌های مردم‌نهاد و تشکل‌های فعال در حوزه میراث فرهنگی نیز استفاده نمایند.</p>	<p>ماده (۴) - فرایند ثبت اثر در فهرست آثار ملی یا آثار واجد ارزش تاریخی و فرهنگی شامل پنج مرحله شناسایی اثر، اعلام نظر درباره واجد ارزش بودن اثر، اطلاع رسانی عمومی و خصوصی به مالک اثر و رسیدگی به اعتراضات مالکین توسط وزارت می‌باشد که پس از طی مراحل فوق و ابلاغ وزیر، وظایف مالک نسبت به اثر و حمایت‌های دولتی از اثر و مالک و متصرف قانونی اثر، تعلق خواهد گرفت. در صورت ناراضی بودن مالک از ثبت اثر، رسیدگی به اعتراض مالکین توسط دیوان عدالت اداری طبق اصل سی و چهارم قانون اساسی ممکن است و باید توسط قاضی دوره‌دیده و آشنا به حوزه میراث فرهنگی صورت گیرد.</p>	اصلاح
<p>موضوع قاضی دوره‌دیده و آموزش‌دیده در حوزه میراث فرهنگی در قالب آیین‌نامه‌ای با محوریت آموزش نظری و عملیاتی قضات دیوان عدالت اداری صورت گرفت.</p> <p>رسیدگی به اعتراض مالک به فرایند ثبت در دیوان عدالت اداری نیاز به شفاف‌سازی دارد که به آیین‌نامه واگذار شد.</p> <p>ذکر اداره کل یا دبیرخانه در قانون لازم نیست. صرفاً به شورای ثبت آثار که در مورد آن صحبت شده و همچنین وزارت که تکلیف قانونی دارد کفایت می‌شود.</p> <p>حذف عنوان اداره کل از متن قانون صورت گرفت.</p> <p>انتظار از برگزاری جلسات به شکلی است که عادلانه و بی‌طرفانه صورت گیرد، لذا آوردن آن در متن قانون لزومی ندارد.</p> <p>«دستگاه‌های ذی‌ربط» عنوان شده در متن مبهم است و لزومی به ذکر آنها به این شکل نیست.</p> <p>دولت بایستی از طریق جبران خسارت، محدودیت‌های اعمال شده بر مالکان به واسطه ثبت در فهرست‌های ذی‌ربط را برطرف کند.</p> <p>به دلیل آنکه این تبصره به آیین‌نامه نزدیک بود، به آیین‌نامه واگذار شد و صرفاً به موضوع رسیدگی در دیوان عدالت اداری و پیش‌نیازهای برگزاری آن اشاره گردید.</p>	<p>۳. اطلاع رسانی عمومی برای آحاد مردم و اطلاع رسانی خصوصی برای مالک اثر: ادارات کل استان موظفند پس از اعلام نظر شوراهای ثبت آثار ملی یا واجد ارزش فرهنگی و تاریخی با فوریت ارزشمندی اثر پیشنهادی را از طریق جراید کثیرالانتشار برای اعلام عمومی و ارسال پیام شخصی به صورت کاغذی یا الکترونیکی برای اعلام شخصی به مالک ابلاغ نمایند. ثبت در فهرست آثار ملی با آثار واجد ارزش تاریخی و فرهنگی توسط شورا پس از ابلاغ وزیر به مالک جنبه قانونی خواهد داشت و وزارت موظف است اقدامات قانونی لازم را در جهت جبران خسارات وارده به مالک اثر انجام دهد.</p> <p>۴. مراجعه به هیئت بررسی اعتراض مالک به ثبت اثر: مالک تا یک ماه فرصت خواهد داشت اعتراض خود در مورد ثبت اثر را از طریق اداره کل استانی به هیئت بررسی اعتراض مالک به ثبت آثار ارسال کند.</p> <p>هیئت مذکور با برگزاری جلسه با حضور مالک به اعتراض رسیدگی می‌نماید و نتیجه جلسه در قالب صورتجلسه‌ای به شوراهای ثبت آثار ملی یا واجد ارزش فرهنگی و تاریخی ارسال می‌شود.</p> <p>تبصره - در صورت عدم اعتراض یا پس از طی مراحل چهارگانه فوق، با ابلاغ وزیر، اجرای وظایف و تکالیف مالک نسبت به اثر و حمایت‌های دولتی از اثر و مالک و متصرف قانونی اثر، شروع خواهد شد. دادستان کل و سایر دادستان‌ها در اجرای وظایف قانونی خود موظفند به منظور نظارت بر اجرای این قانون و حفاظت و صیانت از میراث فرهنگی اقدامات لازم قانونی را انجام دهند.</p> <p>۵. مراجعه به دیوان عدالت اداری: در صورت ناراضی بودن مالک از ثبت اثر در مورد اجرای نادرست فرایندهای قانونی مذکور، رسیدگی به اعتراض مالک توسط قضات دیوان عدالت اداری دوره‌دیده و آشنا به حوزه میراث فرهنگی صورت می‌گیرد. شعب دیوان عدالت اداری موظفند در خصوص موضوعات مربوط به ثبت آثار ملی موضوع این قانون علاوه بر کسب نظر از کارشناسان رسمی دادگستری و دستگاه‌های دولتی از خبرگان و متخصصان بخش غیردولتی از جمله سازمان‌های مردم‌نهاد و تشکل‌های فعال در حوزه میراث فرهنگی نیز استفاده نمایند.</p>	<p>ماده (۴) - تبصره (۱۱)</p> <p>شناسایی آثار توسط ادارات کل استانی وزارت آغاز می‌شود. این ادارات مکلف هستند تا آثار پیشنهادی خود را پس از اخذ تأییدیه در هیئت ثبت آثار استان به منظور اعلام نظر رسمی به دبیرخانه شورای ملی ثبت آثار مستقر در اداره کل ثبت آثار وزارت ارسال کنند.</p>	اصلاح
	<p>۴. مراجعه به هیئت بررسی اعتراض مالک به ثبت اثر: مالک تا یک ماه فرصت خواهد داشت اعتراض خود در مورد ثبت اثر را از طریق اداره کل استانی به هیئت بررسی اعتراض مالک به ثبت آثار ارسال کند.</p> <p>هیئت مذکور با برگزاری جلسه با حضور مالک به اعتراض رسیدگی می‌نماید و نتیجه جلسه در قالب صورتجلسه‌ای به شوراهای ثبت آثار ملی یا واجد ارزش فرهنگی و تاریخی ارسال می‌شود.</p> <p>تبصره - در صورت عدم اعتراض یا پس از طی مراحل چهارگانه فوق، با ابلاغ وزیر، اجرای وظایف و تکالیف مالک نسبت به اثر و حمایت‌های دولتی از اثر و مالک و متصرف قانونی اثر، شروع خواهد شد. دادستان کل و سایر دادستان‌ها در اجرای وظایف قانونی خود موظفند به منظور نظارت بر اجرای این قانون و حفاظت و صیانت از میراث فرهنگی اقدامات لازم قانونی را انجام دهند.</p> <p>۵. مراجعه به دیوان عدالت اداری: در صورت ناراضی بودن مالک از ثبت اثر در مورد اجرای نادرست فرایندهای قانونی مذکور، رسیدگی به اعتراض مالک توسط قضات دیوان عدالت اداری دوره‌دیده و آشنا به حوزه میراث فرهنگی صورت می‌گیرد. شعب دیوان عدالت اداری موظفند در خصوص موضوعات مربوط به ثبت آثار ملی موضوع این قانون علاوه بر کسب نظر از کارشناسان رسمی دادگستری و دستگاه‌های دولتی از خبرگان و متخصصان بخش غیردولتی از جمله سازمان‌های مردم‌نهاد و تشکل‌های فعال در حوزه میراث فرهنگی نیز استفاده نمایند.</p>	<p>ماده (۴) - تبصره (۲)</p> <p>پس از اعلام نظر اداره کل ثبت آثار وزارت، ادارات کل استان موظف خواهند بود که با فوریت ارزشمندی اثر پیشنهادی را از طریق قانونی (جراید کثیرالانتشار برای اعلام عمومی و ارسال پیام شخصی به صورت کاغذی یا الکترونیکی برای اعلام شخصی) به مالک یا مالکین ابلاغ نمایند. مالک یا مالکین تا یک ماه فرصت خواهند داشت اعتراض خود در مورد ثبت اثر را از طریق اداره کل استانی به «هیئت بررسی اعتراض مالک به ثبت آثار» ارجاع دهد.</p>	اصلاح
	<p>۴. مراجعه به هیئت بررسی اعتراض مالک به ثبت اثر: مالک تا یک ماه فرصت خواهد داشت اعتراض خود در مورد ثبت اثر را از طریق اداره کل استانی به هیئت بررسی اعتراض مالک به ثبت آثار ارسال کند.</p> <p>هیئت مذکور با برگزاری جلسه با حضور مالک به اعتراض رسیدگی می‌نماید و نتیجه جلسه در قالب صورتجلسه‌ای به شوراهای ثبت آثار ملی یا واجد ارزش فرهنگی و تاریخی ارسال می‌شود.</p> <p>تبصره - در صورت عدم اعتراض یا پس از طی مراحل چهارگانه فوق، با ابلاغ وزیر، اجرای وظایف و تکالیف مالک نسبت به اثر و حمایت‌های دولتی از اثر و مالک و متصرف قانونی اثر، شروع خواهد شد. دادستان کل و سایر دادستان‌ها در اجرای وظایف قانونی خود موظفند به منظور نظارت بر اجرای این قانون و حفاظت و صیانت از میراث فرهنگی اقدامات لازم قانونی را انجام دهند.</p> <p>۵. مراجعه به دیوان عدالت اداری: در صورت ناراضی بودن مالک از ثبت اثر در مورد اجرای نادرست فرایندهای قانونی مذکور، رسیدگی به اعتراض مالک توسط قضات دیوان عدالت اداری دوره‌دیده و آشنا به حوزه میراث فرهنگی صورت می‌گیرد. شعب دیوان عدالت اداری موظفند در خصوص موضوعات مربوط به ثبت آثار ملی موضوع این قانون علاوه بر کسب نظر از کارشناسان رسمی دادگستری و دستگاه‌های دولتی از خبرگان و متخصصان بخش غیردولتی از جمله سازمان‌های مردم‌نهاد و تشکل‌های فعال در حوزه میراث فرهنگی نیز استفاده نمایند.</p>	<p>ماده (۴) - تبصره (۳)</p> <p>«هیئت بررسی اعتراض مالک به ثبت آثار» با برگزاری جلسه و استفاده از مستندات جلسه شورای ملی ثبت و مستندات اعتراض مالک به ثبت اثر، با حضور مالکان به صورت عادلانه و بی‌طرفانه تشکیل جلسه می‌دهد و نتیجه جلسه در قالب صورتجلسه‌ای محرمانه به شورای ملی ثبت آثار ارسال می‌شود. شورای ملی ثبت آثار پس از بررسی مصوبه هیئت، متناسب با شأن و ارزشمندی اثر در مورد ثبت یا عدم ثبت اثر تصمیم‌گیری می‌نماید. هرچند این تصمیم‌گیری نافی صلاحیت دیوان عدالت اداری در بررسی شکایات مالکان پس از طی فرایند ثبت و ابلاغ آن نیست.</p>	اصلاح
	<p>۴. مراجعه به هیئت بررسی اعتراض مالک به ثبت اثر: مالک تا یک ماه فرصت خواهد داشت اعتراض خود در مورد ثبت اثر را از طریق اداره کل استانی به هیئت بررسی اعتراض مالک به ثبت آثار ارسال کند.</p> <p>هیئت مذکور با برگزاری جلسه با حضور مالک به اعتراض رسیدگی می‌نماید و نتیجه جلسه در قالب صورتجلسه‌ای به شوراهای ثبت آثار ملی یا واجد ارزش فرهنگی و تاریخی ارسال می‌شود.</p> <p>تبصره - در صورت عدم اعتراض یا پس از طی مراحل چهارگانه فوق، با ابلاغ وزیر، اجرای وظایف و تکالیف مالک نسبت به اثر و حمایت‌های دولتی از اثر و مالک و متصرف قانونی اثر، شروع خواهد شد. دادستان کل و سایر دادستان‌ها در اجرای وظایف قانونی خود موظفند به منظور نظارت بر اجرای این قانون و حفاظت و صیانت از میراث فرهنگی اقدامات لازم قانونی را انجام دهند.</p> <p>۵. مراجعه به دیوان عدالت اداری: در صورت ناراضی بودن مالک از ثبت اثر در مورد اجرای نادرست فرایندهای قانونی مذکور، رسیدگی به اعتراض مالک توسط قضات دیوان عدالت اداری دوره‌دیده و آشنا به حوزه میراث فرهنگی صورت می‌گیرد. شعب دیوان عدالت اداری موظفند در خصوص موضوعات مربوط به ثبت آثار ملی موضوع این قانون علاوه بر کسب نظر از کارشناسان رسمی دادگستری و دستگاه‌های دولتی از خبرگان و متخصصان بخش غیردولتی از جمله سازمان‌های مردم‌نهاد و تشکل‌های فعال در حوزه میراث فرهنگی نیز استفاده نمایند.</p>	<p>ماده (۴) - تبصره (۴)</p> <p>ثبت در فهرست آثار ملی یا آثار واجد ارزش تاریخی و فرهنگی توسط ابلاغ وزیر به کلیه دستگاه‌های ذی‌ربط و مالک جنبه قانونی خواهد داشت.</p>	اصلاح
	<p>۴. مراجعه به هیئت بررسی اعتراض مالک به ثبت اثر: مالک تا یک ماه فرصت خواهد داشت اعتراض خود در مورد ثبت اثر را از طریق اداره کل استانی به هیئت بررسی اعتراض مالک به ثبت آثار ارسال کند.</p> <p>هیئت مذکور با برگزاری جلسه با حضور مالک به اعتراض رسیدگی می‌نماید و نتیجه جلسه در قالب صورتجلسه‌ای به شوراهای ثبت آثار ملی یا واجد ارزش فرهنگی و تاریخی ارسال می‌شود.</p> <p>تبصره - در صورت عدم اعتراض یا پس از طی مراحل چهارگانه فوق، با ابلاغ وزیر، اجرای وظایف و تکالیف مالک نسبت به اثر و حمایت‌های دولتی از اثر و مالک و متصرف قانونی اثر، شروع خواهد شد. دادستان کل و سایر دادستان‌ها در اجرای وظایف قانونی خود موظفند به منظور نظارت بر اجرای این قانون و حفاظت و صیانت از میراث فرهنگی اقدامات لازم قانونی را انجام دهند.</p> <p>۵. مراجعه به دیوان عدالت اداری: در صورت ناراضی بودن مالک از ثبت اثر در مورد اجرای نادرست فرایندهای قانونی مذکور، رسیدگی به اعتراض مالک توسط قضات دیوان عدالت اداری دوره‌دیده و آشنا به حوزه میراث فرهنگی صورت می‌گیرد. شعب دیوان عدالت اداری موظفند در خصوص موضوعات مربوط به ثبت آثار ملی موضوع این قانون علاوه بر کسب نظر از کارشناسان رسمی دادگستری و دستگاه‌های دولتی از خبرگان و متخصصان بخش غیردولتی از جمله سازمان‌های مردم‌نهاد و تشکل‌های فعال در حوزه میراث فرهنگی نیز استفاده نمایند.</p>	<p>ماده (۴) - تبصره (۵)</p> <p>در صورتی که مالک نسبت به ثبت اثر در فهرست آثار ملی همچنان شکایت دارد، می‌تواند از صلاحیت دیوان عدالت اداری برای طرح دعوی استفاده نماید. بنابراین لازم است تا دیوان عدالت اداری شرایطی فراهم سازد تا شکایات مالکان خصوصی به وزارت ابلاغ شود و جلسات درخواست خروج از ثبت آثار ملی به صورت حضوری، با حضور اصحاب رسانه و کارشناسان ستاد وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی برای دفاعیه فنی و حقوقی برگزار شود.</p>	اصلاح

عنوان تغییر	متن طرح	متن پیشنهادی	توضیحات
اصلاح	<p>ماده (۴) - تبصره «۶» مالک اثر غیرمنقولی که دارایی وی مطابق این قانون، احتمالاً ملی یا واجد ارزش تاریخی فرهنگی شناخته شود یا مطلع یا مطلعین (هر فرد یا سازمان حقیقی یا حقوقی) که از وجود چنین اثری مطلع شده باشد، مکلف خواهند بود که به نزدیکترین اداره تبصره (۱۱) ماده (۴) این قانون، وجود اثر را اطلاع رسانی نماید. این اداره نیز مکلف است تا اثر معرفی شده را به عنوان آثار پیشنهادی خود در فرایند ماده (۴) قانون قرار دهد و نسبت به تعیین وضعیت ثبتی آن تا حداکثر دو ماه پیگیری نماید.</p> <p>تبصره زیر به ماده (۵۵۸) فصل نهم از کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی مصوب سال ۱۳۷۵ (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) و اصلاحات بعدی الحاق می‌شود:</p> <p>تبصره - در صورتی که مالک اثر یا مطلع یا مطلعین (هر فرد یا سازمان حقیقی یا حقوقی) نسبت به اطلاع رسانی از وجود اثر به ادارات کل استانی وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی به صورت عامدانه کوتاهی نماید و در آینده آسیبی به اثر وارد شود، حداقل به جرم معاونت در ارتکاب به جرائم علیه میراث فرهنگی مندرج در این قانون طبق ماده (۵۶۷) به قوه قضائیه طرح دعوی می‌شود.</p>	<p>د) ماده (۴) به شرح زیر اصلاح می‌شود: ماده (۴) - مالک مال منقول یا غیرمنقولی را که مطابق این قانون از آثار ملی یا واجد ارزش تاریخی فرهنگی می‌توان محسوب داشت و همچنین هر شخصی که به وجود چنین مالی پی ببرد، باید به نزدیکترین اداره مربوط به وزارت اطلاع بدهد تا در صورتی که مقامات وزارت تصدیق نمودند که از آثار ملی است، در فهرست آثار ملی یا واجد ارزش تاریخی فرهنگی ثبت شود. هر شخص اعم از مالک مال (اثری که مطابق معیارهای شناسایی آثار ملی موضوع این قانون، قابلیت ثبت ملی یا واجد ارزش تاریخی فرهنگی را دارد) یا مطلع از آن، وزارت را عمداً از وجود این مال مطلع ننماید به نحوی که منجر به ورود آسیب به این مال شود، به مجازات معاون جرم موضوع ماده (۵۵۸) فصل نهم از کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵ (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) محکوم می‌شود.</p>	<p>قانون از احتمالات صحبت نمی‌کند و این بخش نیاز به اصلاح دارد.</p> <p>با توجه به نکات حقوقی ذکر شده، در مواد و تبصره‌ها اصلاحاتی صورت گرفت.</p>
الحاق		<p>ه) متن زیر به عنوان ماده (۲۱) به قانون یادشده الحاق می‌شود: ماده (۲۱) - آیین‌نامه‌های اجرایی این قانون به شرح ذیل به تصویب می‌رسد: ۱. وزارت موظف است ظرف یک ماه آیین‌نامه نحوه جلب مشارکت مردمی و مراکز فرهنگی در جهت تشخیص جنبه عمومی و ارائه آن به شوراهای ثبت آثار ملی یا واجد ارزش فرهنگی و تاریخی را با تأکید بر جلب مشارکت سازمان‌های مردم‌نهاد تخصصی، مراکز دینی، دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌ها و شورای شهر و روستا و اصناف با همکاری وزارت کشور و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی تهیه و به هیئت وزیران ارائه کند و هیئت وزیران ظرف سه ماه آن را تصویب کند. ۲. آیین‌نامه رسیدگی به شکایات مالکان از ثبت اموال آنها در فهرست آثار ملی و آثار واجد ارزش تاریخی و فرهنگی در دیوان عدالت اداری با رعایت برگزاری عمومی جلسات دادگاه و حضور اصحاب رسانه و کارشناسان میراث فرهنگی با همکاری وزارت ظرف سه ماه به تصویب رئیس قوه قضائیه می‌رسد. ۳. آیین‌نامه آموزش نظری و عملیاتی مورد نیاز قضات دیوان عدالت اداری با هدف آگاه‌سازی و ایجاد بینش در مورد مفاهیم کلیدی حوزه میراث فرهنگی و شناخت مسائل و مشکلات مربوط با همکاری وزارت ظرف سه ماه به تصویب رئیس قوه قضائیه می‌رسد.</p>	<p>با توجه به اینکه در متن طرح نکاتی در حد آیین‌نامه مطرح شده بود این موارد به نگارش آیین‌نامه توسط دستگاه ذی‌ربط پس از تصویب قانون واگذار شد. همچنین به واسطه اضافه شدن مفاهیمی مثل مشارکت مردمی و سازوکار شکایت به دیوان عدالت اداری و نحوه آموزش قضات این دیوان، لزوم تدوین آیین‌نامه‌ای مستقل برای هر کدام وجود داشت.</p>
الحاق		<p>و) متن زیر به عنوان ماده (۲۲) به قانون الحاق می‌شود: ماده (۲۲) - قانون ثبت آثار ملی مصوب ۱۳۵۲ و تبصره «۲» ماده واحده قانون تجدید استخدام آقای آندره گدار تبعه فرانسه برای مدیریت باستان‌شناسی و موزه و کتابخانه مصوب ۱۳۲۳ نسخ می‌شوند.</p>	<p>لازم بود طبق قواعد تفیحی، مواد و قوانینی که نسخ صریح شده‌اند مورد توجه قرار گیرند.</p>

[جمع‌بندی و پیشنهادها]

لذا کلیدی‌ترین مشکلات چهار ماده اول این قانون که در مورد آثار غیرمنقول است، معیارهای ناکامل شناسایی اثر ملی از سایر آثار، ابهام در فرایند ثبت اثر و مشکلات شرعی وارده به واسطه نامه شماره ۶۰۷۶ مورخ ۱۳۶۱/۸/۳ شورای نگهبان در پاسخ به سؤال شورای عالی قضایی است. به‌روز نشدن این قانون و باقی ماندن آن بدین شکل موجب شده تا برخی از آثار ملی طی احکام دادگاه‌های دیوان عدالت اداری از ثبت خارج شوند. برای رفع این موضوعات پیش‌نویس ذیل با تأکید بر شفاف‌سازی فرایند ثبت آثار ملی، تعیین معیارها و مصادیق شفاف و صریح برای ثبت آثار ملی در قالب اصلاح مواد (۱) تا (۴) قانون راجع به حفظ آثار ملی مصوب ۱۳۰۹ و الحاق مواد (۲۱) و (۲۲) به این قانون ارائه می‌گردد.

ماده واحده - مواد (۱)، (۲)، (۳) و (۴) قانون راجع به حفظ آثار ملی مصوب ۱۳۰۹ به شرح زیر اصلاح و دو ماده به‌عنوان مواد (۲۱) و (۲۲) به قانون مذکور ملحق می‌شوند:

الف) ماده (۱) به شرح زیر اصلاح می‌شود:

ماده (۱)

در این قانون، عبارات و اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می‌روند:

الف) وزیر: وزیر میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی

ب) وزارت: وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی

پ) آثار ملی: کلیه آثار منقول و غیرمنقولی که نشانه و یادگار ارزشمند از هویت، تمدن، فرهنگ، مذهب، تاریخ، علم، صنعت و طبیعت ایرانی و اسلامی ملت ایران به حساب می‌آیند و دارای حکم و لوح ثبت هستند که توسط وزارت صادر و ابلاغ می‌شوند و باید توسط دولت در کمال اصالت برای نسل‌های آینده مورد حفاظت و نظارت قرار گیرند.

ت) آثار ثبت جهانی: آثاری که براساس معیارها و شاخص‌های کمیته میراث جهانی، ثبت جهانی می‌شوند و علاوه بر تعهدات دولت ایران نسبت به معاهدات و موافقتنامه‌های بین‌المللی، شامل تعهدات و جرم‌انگاری‌های تعیین شده برای آثار ملی نیز می‌باشند.

ث) آثار واجد ارزش تاریخی و فرهنگی: کلیه آثار منقول و غیرمنقولی که در سطح ملی، ارزش‌های آنها شناسایی نشده یا هنوز کسب نشده است، ولی دارای ارزش‌های محلی یا منطقه‌ای هستند، یا آثاری که در فرایند ثبت ملی قرار دارند، تحت نظارت دولت، حفاظت و مرمت خواهند شد.

ج) جنبه عمومی: حس تعلق به اثر توسط بخشی از جامعه درک شده باشد و این اثر به پیشنهاد مراکز فرهنگی و تشخیص شوراهای ثبت آثار ملی یا واجد ارزش فرهنگی و تاریخی به ترتیب مندرج در آیین‌نامه اجرایی موضوع بند «۱» ماده (۲۱) این قانون، دارای شأن عمومی شناخته شود.

چ) شأن ملی: اعتبار، جایگاه یا مقامی که به‌واسطه منسوب شدن یا

طرح اصلاح مواد (۱) تا (۴) قانون راجع به حفظ آثار ملی با شماره ثبت ۸۳۰ که با امضای ۲۵ نماینده اعلام وصول گردید، اقدام حفاظتی با ماهیت تقنینی در جهت رفع معایب فنی و شرعی از قانون ریشه‌ای حوزه ثبت آثار ملی به حساب می‌آید. از آنجا که قانون حاضر نزدیک به ۹۰ سال بدون تغییر و توسعه باقی مانده است، بازبینی آن با توجه به نیازهای روز این حوزه لازم به‌نظر می‌رسد. طرح حاضر از آن جهت که توانسته به تکمیل تعاریف قانونی، شفاف‌سازی معیارهای موجود در قوانین موجود، شفاف‌سازی فرایند ثبت، به‌روزرسانی جرم‌انگاری و طبقه‌بندی جدید آثار پیردازد، مؤثر ارزیابی می‌شود. این طرح در معرفی مصادیق در کنار معیارها برای شفاف‌سازی تشخیص آثار ملی، اقدام نوآورانه‌ای انجام داده است که جای توجه دارد. از ایرادات طرح می‌توان به تأکید بر سنت ناصحیح تبصره نویسی، عنوان اشتباه طرح، عدم اشاره به نسخ‌های صریح قانون، اشاره بیش از اندازه به جزئیات و ورود به آیین‌نامه اشاره کرد. برای برطرف‌سازی این جزئی‌نگری لازم است تا بخش‌هایی به تدوین آیین‌نامه توسط دستگاه‌های مرتبط و تصویب توسط مراجع ذی‌صلاح واگذار شود. همچنین تأکید این اصلاح قانون بر آثار غیرمنقول است در حالی که به‌واسطه نسخ صورت گرفته ماده (۱) قانون راجع به حفظ آثار ملی مصوب ۱۳۰۹، لازم است تا معیار مناسب و جامعی برای آثار ملی منقول تعیین شود. در ضمن یکی از ایرادات اساسی قانون راجع به حفظ آثار ملی مصوب ۱۳۰۹ مشخص نکردن راهکار جبران خسارت مالکان از ثبت اموال آنها در فهرست‌های ذی‌ربط است که در طرح اصلاح اعلام وصول شده نیز مورد نظر قرار نگرفت. بنابراین در پیش‌نویس جدید معافیت‌ها و مجوزهایی که امکان جبران آن را فراهم سازد در نظر گرفته شده است. لذا در جمع‌بندی می‌توان، کلیات مورد تأیید قرار داد که در جزئیات برخی اصلاحات پیشنهاد می‌شود. بنابراین پیش‌نویس اصلاح شده طرح به شرح ذیل است:

پیش‌نویس قانون اصلاح موادی از قانون راجع به حفظ آثار ملی

مصوب ۱۳۰۹

قانون راجع به حفظ آثار ملی به‌عنوان قانون مادر و ریشه‌ای حوزه ثبت آثار ملی با ۲۰ ماده در آبان‌ماه سال ۱۳۰۹ مصوب شده است. این قانون در شرایطی تدوین شد که پس از دوره قاجار همچنان دست‌اندازی‌های فراقانونی به حوزه میراث فرهنگی وجود داشت. با تصویب این قانون عملاً بخش‌های مهمی از مفاهیم حفاظتی میراث فرهنگی برای اولین بار در کشور مطرح شد و در قالب قانونی مدون و مشخصی مستند شد. هرچند محتوای قانون در دهه‌های اخیر به‌روز نشده و معیارهای تعریف شده برای ثبت همچنان ناکامل است، بخش مهمی از آثار دارای ظرفیت برای ثبت در خطر تخریب قرار دارند و از حمایت‌های قانونی محروم هستند.

شوراها یا هیئت مذکور منوط به حضور تمامی اعضای آنها (اعم از دارای حق رأی و بدون حق رأی) است و بدون حضور اعضا، جلسات یادشده اعتبار ندارند. کارشناسان مذکور موظفند نظرات خود را به شکل شفاهی در جلسه و به طور کتبی به اعضای شورا یا هیئت ارائه دهند و بدون استماع نظرات و دریافت نظرات کتبی آنها، صدور رای و اتخاذ تصمیم توسط اعضای شوراها یا هیئت امکان پذیر نیست. شوراها یا هیئت مذکور موظفند نظرات کتبی کارشناسان را در ضمیمه آرا یا تصمیمات خود قید و منتشر کنند و عدم ذکر نظرات موجب بی اعتباری و بطلان آرا و تصمیمات شوراها یا هیئت می باشد. شوراها یا هیئت موظفند آرا و تصمیمات خود را در سامانه وزارت بارگزاری و در دسترس عموم مردم قرار دهند و یک نسخه از آنها را جهت درج در سامانه ملی قوانین و مقررات به معاونت حقوقی رئیس جمهور ارسال کنند.

ز) جبران خسارت: منافع مادی و معنوی قابل وصولی که مالکان آثار بعد از ثبت در فهرست آثار ملی و آثار واجد ارزش تاریخی و فرهنگی یا سایر مالکان به واسطه حضور در حریم یا محدوده این آثار از دست می دهند. خسارت مذکور بر مبنای قیمت کارشناسی روز (چنانچه خسارت مالک به مرور زمان تأدیه شود باید نرخ تورم نیز به آن اضافه و مبلغ تعدیل شود) تعیین شده توسط کارشناسان رسمی دادگستری به صورت های زیر توسط دولت لازم به جبران است:

۱. مجوز تغییر کاربری در سایر اراضی.
۲. معافیت از پرداخت عوارض شهرداری و دهیاری در امور مرمت، تعمیر، بازسازی، تغییر کاربری و احیای اثر، مشروط به تأیید وزارت.
۳. معافیت سهمی از پرداخت هزینه های مصرفی آب، برق، گاز و فاضلاب.

۴. دریافت کمک های بلاعوض برای مرمت و احیای اثر به عنوان هزینه قابل قبول مالیاتی نهادها، اشخاص، شرکت ها و مؤسسات.

۲ کلیه اموال منقولی را که یکصد سال از تاریخ ساخت آن در مملکت ایران گذشته باشد یا فارغ از قدمت دارای جنبه عمومی یا شأن ملی هستند با رعایت ماده (۳) این قانون جزء آثار ملی محسوب می شوند و تحت حفاظت و نظارت دولت قرار می گیرند.

۳ کلیه اموال غیر منقولی که توسط وزارت بر مبنای معیارهای جزء «الف» به شرح زیر دارای شأن ملی یا ارزش فرهنگی و تاریخی شناخته می شوند و با حداقل یکی از مصداق های بند «ب» به شرح زیر قابل تطبیق هستند، با رعایت ماده (۳) این قانون، پس از تأیید و ابلاغ توسط وزیر، جزء فهرست آثار ملی یا فهرست آثار واجد ارزش فرهنگی و تاریخی شناخته می شوند و حسب عنوان فهرست (آثار ملی یا آثار واجد ارزش تاریخی و فرهنگی)، تحت حفاظت و نظارت دولت قرار می گیرند. وزارت مکلف است به دلیل پویایی فرهنگ، اکتشافات جدید و با لزوم به روزرسانی معیارها و مصداق های اجزای «الف» و «ب» با ارائه دلایل کارشناسی و مستند در بازه زمانی حداقل هر ۳۰ سال یک بار، اقدام قانونی لازم را انجام دهد.

مربوط بودن به هویت، تمدن، فرهنگ، مذهب، تاریخ، علم، صنعت و طبیعت ایرانی و اسلامی ملت ایران حاصل شود.

ح) منظر فرهنگی: محوطه ای که به واسطه تعامل بین انسان و طبیعت ایجاد شده باشد و به لحاظ تاریخی، زیبایی شناسی، مردم شناسی و نظایر اینها ارزشمند باشد. این منظر اساساً از تلاقی و توسعه ارتباط بین فرهنگ و طبیعت شکل می گیرد و به واسطه ارزش های توأمان فرهنگی و طبیعی که به دست می آورد، باید توسط دولت حفاظت شود.

خ) مکان رویداد: مکان ها و فضاهایی که به واسطه رخ دادن رویداد یا اتفاقی تاریخی در آن، در سرنوشت بخشی از جامعه مؤثر بوده است، اما لزوماً دارای فضای معماری یا کالبد مشخص نمی باشند، ولی باید توسط دولت حفاظت شوند.

د) شورا های ثبت آثار ملی یا واجد ارزش فرهنگی و تاریخی: شورا های ثبت آثار منقول، غیر منقول، ناملموس و طبیعی که به عنوان نهاد تخصصی در وزارت مطابق با الزامات اجرایی جزء «ر» بند «۱» ماده (۱) این قانون تشکیل می شوند و مرکب از اعضای زیر هستند:

۱. وزیر به عنوان رئیس شورا
۲. معاون میراث فرهنگی وزارت به عنوان نایب رئیس شورا
۳. چهار صاحب نظر برای هر شورا از مدیران تخصصی وزارت با حکم وزیر با توجه به موضوع شورا (آثار منقول، غیر منقول، ناملموس و طبیعی)
۴. چهار نفر کارشناس خارج از وزارت شامل دو نفر از اعضای هیئت علمی دانشگاه های دولتی در رشته های مرتبط با موضوع شورا و سابقه اجرایی حداقل ۱۰ ساله مرتبط با موضوع شورا و دارای حداقل درجه استادیاری (دارای حق رأی) به پیشنهاد وزیر علوم، تحقیقات و فناوری و تأیید وزیر و دو نفر از بازنشستگان دارای سابقه مدیریت در وزارت با حداقل ۱۵ سال تجربه اجرایی و تحصیلات حداقل کارشناسی ارشد در رشته های مرتبط با موضوع شورا (بدون حق رأی) به انتخاب وزیر.
- کسب حداقل سه چهارم رأی اعضای صاحب رأی برای ثبت اثر لازم است.
- ذ) هیئت بررسی اعتراض مالک به ثبت آثار: هیئتی تخصصی که به منظور رسیدگی مستند و مستدل به اعتراض مالک به ثبت اثر در محل وزارت مطابق با الزامات اجرایی جزء «ر» بند «۱» ماده (۱) این قانون تشکیل می شود و مرکب از اعضای زیر است:

۱. سه نفر از مدیران تخصصی وزارت با حق رأی که توسط وزیر انتخاب می شوند و یک نفر از بین آنان توسط وزیر به عنوان دبیر هیئت منصوب می شود.

۲. چهار نفر کارشناس (بدون حق رأی) شامل دو نفر از سازمان های مردم نهاد مرتبط با حوزه میراث فرهنگی و دارای حداقل ۱۰ سال تجربه اجرایی در این حوزه (با معرفی وزیر کشور) و دو نفر دارای حداقل ۱۰ سال تجربه اجرایی در حوزه ثبت آثار (با معرفی وزیر).

تصمیمات هیئت با حداقل ۲ رأی، لازم الاجراست.

ر) الزامات اجرایی شورا های ثبت آثار ملی یا واجد ارزش فرهنگی و تاریخی و هیئت بررسی اعتراض مالک به ثبت آثار: تشکیل جلسات

الف) معیارهای شناسایی شأن ملی یا دارای اهمیت فرهنگی و تاریخی یک اثر به شرح زیر است:

۱. آثار تاریخی و فرهنگی غیرمنقول که قدمت آنها تا پایان دوره زندیه باشد، واجد ارزش ثبت در فهرست آثار ملی است.
۲. آثار تاریخی و فرهنگی غیرمنقول با جنبه عمومی یا جنبه فنی و صنعتی که حداقل دارای قدمت هشتادساله می‌باشند، واجد ارزش ثبت در فهرست آثار ملی است.
۳. تپه‌ها و محوطه‌های باستانی، بناها، تأسیسات، باغ‌ها، فضاها، مجموعه‌ها، اماکن و عمارت‌های سلطنتی یا حکومتی پهلوی دوم و پیش از آن، واجد ارزش ثبت در فهرست آثار ملی است.
۴. آثار تاریخی و فرهنگی غیرمنقول متعلق یا منسوب به رجال سیاسی، حکومتی، دیوانی، نظامی و قضایی شناخته شده و معتبر کشور، دارای ارزش ثبت در فهرست آثار ملی یا فهرست آثار واجد ارزش تاریخی و فرهنگی است.
۵. آثار تاریخی و فرهنگی غیرمنقول متعلق یا منسوب به شخصیت‌های فرهنگی، مذهبی، علمی، ادبی و هنری شناخته شده و معتبر کشور، دارای ارزش ثبت در فهرست آثار ملی یا فهرست آثار واجد ارزش تاریخی و فرهنگی است.
۶. آثار تاریخی و فرهنگی با کاربری عمومی اعم از پل‌ها، سراها، کاروانسراها، هتل‌ها، مهمانسراها، ایستگاه‌های راه‌آهن، قنات، بیمارستان‌ها، در مانگاه‌ها، سدها، حمام‌ها، فرودگاه‌ها، کارخانه‌ها، تأسیسات فنی و صنعتی با قدمت حداقل ۵۰ سال، دارای ارزش ثبت در فهرست آثار ملی یا فهرست آثار واجد ارزش تاریخی و فرهنگی است.
۷. بناها، تأسیسات، اماکن و فضاهایی که نشان‌دهنده تحولات شاخص و ارزشمند معماری، شهرسازی یا صنعتی معاصر باشد، دارای ارزش ثبت در فهرست آثار ملی یا فهرست آثار واجد ارزش تاریخی و فرهنگی است.
۸. بناها، بافت‌های شهری و روستایی، تأسیسات، اماکن و فضاهایی که نشان‌دهنده الگوهای شاخص و واجد ارزش معماری و شهرسازی در سطح ملی یا منطقه‌ای بدون توجه به دوره تاریخی آن باشند، دارای ارزش ثبت در فهرست آثار ملی یا فهرست آثار واجد ارزش تاریخی و فرهنگی است.
۹. آثار معماری و شهرسازی ساخته شده توسط معماران و شهرسازان شهیر که ارزش و اهمیت آنها به تأیید شوراهای ثبت آثار ملی یا واجد ارزش فرهنگی و تاریخی برسد، دارای ارزش ثبت در فهرست آثار ملی یا فهرست آثار واجد ارزش تاریخی و فرهنگی است.
۱۰. اماکنی که براساس مستندات مورد تأیید شوراهای ثبت آثار ملی یا واجد ارزش فرهنگی و تاریخی، مکان رخداد مهم سیاسی یا اجتماعی یا اقتصادی یا مذهبی یا اعتقادی یا فرهنگی یا نظامی بوده‌اند، دارای ارزش ثبت در فهرست آثار ملی یا فهرست آثار واجد ارزش تاریخی و فرهنگی است.
۱۱. آثار، بناها، تأسیسات و اماکنی که از نمونه‌های بی‌نظیر یا کم‌نظیر

باقی مانده از یک سبک یا دوره‌های تاریخ معماری و شهرسازی در یک منطقه باشند، دارای ارزش ثبت در فهرست آثار ملی یا فهرست آثار واجد ارزش تاریخی و فرهنگی است.

۱۲. آثاری از معماری و شهرسازی، تأسیسات، بناها، مکان‌ها و فضاهای صنعتی، اداری، خدماتی، حکومتی، نظامی، ورزشی و فرهنگی بدون توجه به زمان ساخت در صورتی که از نظر تاریخی یا فرهنگی یا شأن ملی واجد ویژگی‌های کالبدی یا کارکردی یا معنایی خاصی هستند، دارای ارزش ثبت در فهرست آثار ملی یا فهرست آثار واجد ارزش تاریخی و فرهنگی است.

۱۳. مناظر فرهنگی، مکان‌رویدادها و آثاری که توأمان به‌وسیله انسان و طبیعت ایجاد شده‌اند و به لحاظ تاریخی، فرهنگی، منظری، زیبایی‌شناسی یا مردم‌شناسی، ارزش برجسته‌ای دارند، دارای ارزش ثبت در فهرست آثار ملی یا فهرست آثار واجد ارزش تاریخی و فرهنگی است.

۱۴. علاوه بر معیارهای فوق، چنانچه براساس اجماع نظر اعضای شوراهای ثبت آثار ملی یا واجد ارزش فرهنگی و تاریخی، حفاظت از اثری تاریخی یا فرهنگی، ضروری تشخیص داده شود، آن اثر در فهرست آثار ملی یا فهرست آثار واجد ارزش تاریخی و فرهنگی قرار می‌گیرد.

ب) مصداق‌های زیر به‌عنوان نمونه‌های برجسته ثبت شده در فهرست آثار ملی و آثار واجد ارزش فرهنگی و تاریخی برای تطبیق با معیارهای مندرج در جزء «الف» می‌باشند:

۱. تخت جمشید در مرودشت (استان فارس) به شماره ثبت ۲۰ در فهرست آثار ملی با معیار ثبت جزء «۱»
۲. محوطه تاریخی دو کوهه خوسف در بیرجند (استان خراسان جنوبی) به شماره ثبت ۱۰۱۸۴ در فهرست آثار ملی با معیار ثبت جزء «۱»
۳. تخت سلیمان، خرابه‌های شهر و آتشکده در تکاب (استان آذربایجان غربی) به شماره ثبت ۳۰۸ در فهرست آثار ملی با معیار ثبت جزء «۱»
۴. شهر تاریخی ماسوله (استان گیلان) به شماره ثبتی ۱۰۹۰ در فهرست آثار ملی با معیار ثبت اجزای «۱۰»، «۱۱» و «۱۳»
۵. مجموعه ساختمان‌های سیلوی تبریز (استان آذربایجان شرقی) به شماره ثبت ۳۲۱۶۶ در فهرست آثار ملی با معیار ثبت اجزای «۲» و «۱۲»
۶. ایستگاه راه‌آهن مرغزار (استان خوزستان) به شماره ثبت ۹۷ در فهرست آثار واجد ارزش فرهنگی و تاریخی با معیار ثبت جزء «۲»
۷. عمارت خان‌یاور در سلطانیه (استان زنجان) به شماره ثبت ۸۱ در فهرست آثار واجد ارزش فرهنگی و تاریخی با معیار ثبت اجزای «۴» و «۸»
۸. تصفیه‌خانه آب گرگر در ماهشهر (استان خوزستان) با شماره ثبت شماره ۹۶ در فهرست آثار واجد ارزش فرهنگی و تاریخی با معیار ثبت جزء «۲»
۹. موزه آبگینه و سفالینه در تهران (استان تهران) با شماره ثبت ۲۰۱۴

ثبت آثار ملی یا واجد ارزش فرهنگی و تاریخی ارسال کنند.

۲ اعلام نظر درباره واجد ارزش بودن اثر توسط شوراهای ثبت

آثار ملی یا واجد ارزش فرهنگی و تاریخی

۳ اطلاع رسانی عمومی برای آحاد مردم و اطلاع رسانی خصوصی برای مالک اثر

وزارت موظف است پس از اعلام نظر شوراهای ثبت آثار ملی یا واجد ارزش فرهنگی و تاریخی با فوریت ارزشمندی اثر پیشنهادی را از طریق جراید کثیرالانتشار برای اعلام عمومی و ارسال پیام شخصی به صورت کاغذی یا الکترونیکی برای اعلام شخصی به مالک ابلاغ نمایند. ثبت در فهرست آثار ملی یا آثار واجد ارزش تاریخی و فرهنگی توسط شورا پس از ابلاغ وزیر به مالک جنبه قانونی خواهد داشت و وزارت موظف است اقدامات قانونی لازم را در جهت جبران خسارات وارده به مالک اثر انجام دهد.

۴ مراجعه به هیئت بررسی اعتراض مالک به ثبت اثر

مالک تا یک ماه فرصت خواهد داشت اعتراض خود در مورد ثبت اثر را از طریق اداره کل استانی به هیئت بررسی اعتراض مالک به ثبت آثار ارسال کند.

هیئت مذکور با برگزاری جلسه با حضور مالک به اعتراض رسیدگی می نماید و نتیجه جلسه در قالب صورت جلسه ای به شوراهای ثبت آثار ملی یا واجد ارزش فرهنگی و تاریخی ارسال می شود.

تبصره - در صورت عدم اعتراض یا پس از طی مراحل چهارگانه فوق، با ابلاغ وزیر، اجرای وظایف و تکالیف مالک نسبت به اثر و حمایت های دولتی از اثر و مالک و متصرف قانونی اثر، شروع خواهد شد. دادستان کل و سایر دادستان ها در اجرای وظایف قانونی خود موظفند به منظور نظارت بر اجرای این قانون و حفاظت و صیانت از میراث فرهنگی اقدامات لازم قانونی را انجام دهند.

۵ مراجعه به دیوان عدالت اداری

در صورت ناراضی بودن مالک از ثبت اثر در مورد اجرای نادرست فرایندهای قانونی مذکور، رسیدگی به اعتراض مالک توسط قضات دیوان عدالت اداری دوره دیده و آشنا به حوزه میراث فرهنگی صورت می گیرد. شعب دیوان عدالت اداری موظفند در خصوص موضوعات مربوط به ثبت آثار ملی موضوع این قانون علاوه بر کسب نظر از کارشناسان رسمی دادگستری و دستگاه های دولتی از خبرگان و متخصصان بخش غیردولتی از جمله سازمان های مردم نهاد و تشکل های فعال در حوزه میراث فرهنگی نیز استفاده نمایند.

د ماده (۴) به شرح زیر اصلاح می شود:

ماده (۴) - مالک مال منقول یا غیرمنقولی را که مطابق این قانون از آثار ملی یا واجد ارزش تاریخی فرهنگی می توان محسوب داشت و همچنین هر شخصی که به وجود چنین مالی پی ببرد، باید به نزدیک ترین اداره مربوط به وزارت اطلاع بدهد تا در صورتی که مقامات وزارت تصدیق نمودند که از آثار ملی است، در فهرست آثار ملی یا واجد ارزش تاریخی

در فهرست آثار ملی با معیار ثبت اجزای «۵»، «۸» و «۹»

۱۰. سد سپیدرود در رودبار (استان گیلان) با شماره ثبت ۳۲۹۶۷ در

فهرست آثار ملی با معیار ثبت اجزای «۲» و «۱۲»

۱۱. خانه متین دفتری در تهران (استان تهران) به شماره ثبت ۳۱۸۸۱ در

فهرست آثار ملی با معیار ثبت اجزای «۴» و «۷»

۱۲. مهمانسرای شرکت نفت در بابلسر (استان مازندران) به شماره ثبت

۲۰۹۷۳ در فهرست آثار ملی با معیار ثبت اجزای «۶» و «۷»

۱۳. کاخ مظفری در اوشان (استان تهران) به شماره ثبت ۱۰۳۹۰ در

فهرست آثار ملی با معیار ثبت اجزای «۲» و «۳»

۱۴. مسیر ناصری در کرج (استان البرز) به شماره ثبت ۳۲۸۷۵ در

فهرست آثار ملی با معیار ثبت اجزای «۲» و «۱۲»

۱۵. خانه حاج علی ارباب در آمل (استان مازندران) به شماره ثبت

۳۱۲۱۰ در فهرست آثار ملی با معیار ثبت اجزای «۴» و «۸»

۱۶. منظر فرهنگی اورامانات/هورامان (استان های کرمانشاه و کردستان)

به شماره ثبت ۳۲۸۹۰ در فهرست آثار ملی با معیار ثبت اجزای «۱»،

«۱۱» و «۱۳»

۱۷. مسجد جامع خرمشهر (استان خوزستان) به شماره ثبت ۳۰۰۰۰ در

فهرست آثار ملی با معیار ثبت اجزای «۱۰» و «۱۲»

۱۸. خانه جلال آل احمد در تهران (استان تهران) به شماره ثبت ۱۱۲۰۶ در

فهرست آثار ملی با معیار ثبت اجزای «۵» و «۷»

۱۹. یادگان ۰۶ در تهران (استان تهران) به شماره ثبت ۳۲۵۱۵ در

فهرست آثار ملی با معیار ثبت اجزای «۲»، «۷»، «۱۰» و «۱۲»

۲۰. یادمان دهلاویه در دشت آزادگان (استان خوزستان) به شماره ثبت

۲۱۲۴۱ در فهرست آثار ملی با معیار ثبت اجزای «۸» و «۱۰»

۲۱. بنای برج آزادی در تهران (استان تهران) به شماره ثبت ۱۰۰۸ در

فهرست آثار ملی با معیار ثبت جزء «۱۴»

ب) ماده (۲) به شرح زیر اصلاح می شود:

ماده (۲) - وزارت مکلف است از کلیه آثار ملی و آثار واجد ارزش تاریخی و فرهنگی که تا زمان لازم الاجرا شدن این قانون معلوم و مشخص شده است و حیثیت فرهنگی، مذهبی، تاریخی، علمی، صنعتی، طبیعی، منطری، مکان رویدادی و تمدنی خاصی دارند، فهرست هایی تهیه کند و بعدها هر چه از این آثار مکشوف شود به این فهرست ضمیمه نموده و به جهت اطلاع عموم در دسترس همگان قرار دهد.

ج) ماده (۳) به شرح زیر اصلاح می شود:

ماده (۳) - فرایند ثبت اثر در فهرست آثار ملی یا آثار واجد ارزش تاریخی و فرهنگی شامل پنج مرحله به شرح زیر است:

۱ شناسایی اثر

شناسایی آثار توسط ادارات کل استانی وزارت آغاز می شود. این ادارات مکلفند تا آثار پیشنهادی خود را به منظور اعلام نظر رسمی به شوراهای

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی تهیه و به هیئت وزیران ارائه کند و هیئت وزیران ظرف سه ماه آن را تصویب کند.

۲. آیین‌نامه رسیدگی به شکایات مالکان از ثبت اموال آنها در فهرست آثار ملی و آثار واجد ارزش تاریخی و فرهنگی در دیوان عدالت اداری با رعایت برگزاری عمومی جلسات دادگاه و حضور اصحاب رسانه و کارشناسان میراث فرهنگی با همکاری وزارت ظرف سه ماه به تصویب رئیس قوه قضائیه می‌رسد.

۳. آیین‌نامه آموزش نظری و عملیاتی مورد نیاز قضات دیوان عدالت اداری با هدف آگاه‌سازی و ایجاد بینش در مورد مفاهیم کلیدی حوزه میراث فرهنگی و شناخت مسائل و مشکلات مربوط با همکاری وزارت ظرف سه ماه به تصویب رئیس قوه قضائیه می‌رسد.

و) متن زیر به‌عنوان ماده (۲۲) به قانون الحاق می‌شود:
ماده (۲۲) - قانون ثبت آثار ملی مصوب ۱۳۵۲ و تبصره «۲» ماده واحده قانون تجدید استخدام آقای آندره گدار تبعه فرانسه برای مدیریت باستان‌شناسی و موزه و کتابخانه مصوب ۱۳۲۳ نسخ می‌شوند.

فرهنگی ثبت نشود. هر شخص اعم از مالک مال (اثری که مطابق معیارهای شناسایی آثار ملی موضوع این قانون، قابلیت ثبت ملی یا واجد ارزش تاریخی فرهنگی را دارد) یا مطلع از آن، وزارت را عمده‌آز و وجود این مال مطلع ننماید به نحوی که منجر به ورود آسیب به این مال شود، به مجازات معاون جرم موضوع ماده (۵۵۸) فصل نهم از کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵ (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) محکوم می‌شود.

ه) متن زیر به‌عنوان ماده (۲۱) به قانون یادشده الحاق می‌شود:
ماده (۲۱) - آیین‌نامه‌های اجرایی این قانون به شرح ذیل به تصویب می‌رسد:

۱. وزارت موظف است ظرف یک ماه آیین‌نامه نحوه جلب مشارکت مردمی و مراکز فرهنگی در جهت تشخیص جنبه عمومی و ارائه آن به شوراهای ثبت آثار ملی یا واجد ارزش فرهنگی و تاریخی را با تأکید بر جلب مشارکت سازمان‌های مردم‌نهاد تخصصی، مراکز دینی، دانشگاه‌ها و پژوهشگاه‌ها و شورای شهر و روستا و اصناف با همکاری وزارت کشور و

[منابع و مآخذ]

۱. قانون راجع به حفظ آثار ملی، مصوب ۱۳۰۹.
۲. قانون تجدید استخدام آقای آندره گدار تبعه فرانسه برای مدیریت باستان‌شناسی و موزه و کتابخانه، مصوب ۱۳۲۳.
۳. قانون ثبت آثار ملی، مصوب ۱۳۵۲.
۴. لایحه قانونی راجع به جلوگیری از انجام اعمال حفاری‌های غیرمجاز و کاوش به قصد به‌دست آوردن اشیای عتیقه و آثار تاریخی که براساس ضوابط بین‌المللی مدت یکصد سال یا بیشتر از تاریخ ایجاد یا ساخت آن گذشته باشد، مصوب ۱۳۵۸.
۵. قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون حفاظت از میراث فرهنگی زیر آب، مصوب ۱۳۸۷.
۶. نامه شماره ۶۸۰/ف/۹۲ مورخ ۱۳۹۲/۱۰/۱۷ مجمع مشورتی فقهی شورای نگهبان در جلسه ششصد و شصت و سوم.
۷. گزارش آسیب‌شناسی جایگاه دیوان عدالت اداری در خروج آثار تاریخی و فرهنگی از فهرست آثار ملی ثبت شده با شماره مسلسل ۱۷۸۲۷ از مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.
۸. گزارش تقنینی در مورد اصلاح موادی از قانون راجع به حفظ آثار ملی، مصوب ۱۳۰۹ (شاخص‌ها و فرایندهای ثبت آثار غیرمنقول) با شماره مسلسل ۱۸۲۲۴ از مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی.
۹. صورتجلسه هم‌اندیشی دیوان عدالت اداری و وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی در مورخ ۱۳۹۹/۱۲/۲ به شماره ۲۵۰/۵۵۶۲۲/۲۰۰.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، رویروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir